

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

Факультет управління
Кафедра публічного управління та адміністрування

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня магістр
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

на тему: Забезпечення соціальної захищеності громадян в умовах активізації інтеграційних процесів

Виконав: студент групи ПУ 23-М _____
Спеціальність 281 “Публічне управління та адміністрування

Козуб Олег Ігорович _____

(прізвище та ініціали)

Керівник д.держ.упр., доцент Квеліашвілі І.М.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент _____

(місце роботи)

(посада)

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Дніпро – 2024

АНОТАЦІЯ

Козуб О. І. Забезпечення соціальної захищеності громадян в умовах активізації інтеграційних процесів.

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2024.

У дипломній роботі досліджено проблеми забезпечення соціальної захищеності громадян України в умовах активізації інтеграційних процесів, зокрема в контексті євроінтеграції. Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі впливу угоди про асоціацію між Україною та ЄС на соціальну політику та пропозицій щодо впровадження європейських стандартів соціального захисту в умовах воєнного стану.

У першому розділі розглянуто теоретико-методологічні засади соціальної захищеності, визначено її сутність, основні аспекти та нормативно-правове регулювання в Україні. Другий розділ присвячено аналізу впливу інтеграційних процесів на соціальну політику України, зокрема досліджено наслідки угоди про асоціацію з ЄС та проблемні аспекти управління соціальним захистом в умовах воєнного стану. У третьому розділі запропоновано напрями розвитку сфери соціального захисту, зокрема роль цифровізації та інновацій, а також механізми впровадження європейських стандартів.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання її результатів для розробки державних програм соціального захисту, адаптації українського законодавства до європейських норм та підвищення ефективності соціальної політики в умовах інтеграції до ЄС.

Ключові слова: соціальна захищеність, євроінтеграція, соціальна політика, цифровізація, європейські стандарти, публічне управління, воєнний стан, інтеграційні процеси, соціальна справедливість, державна підтримка.

ABSTRACT

Kozub O. I. Ensuring Social Protection of Citizens in the Context of Integration Processes.

Master's thesis for the degree of Master in specialty 281 "Public Administration and Administration". University of Customs and Finance, Dnipro, 2024.

The thesis investigates the challenges of ensuring social protection for Ukrainian citizens in the context of intensifying integration processes, particularly European integration. The scientific novelty of the research lies in the comprehensive analysis of the impact of the EU-Ukraine Association Agreement on social policy and the development of practical recommendations for implementing European social protection standards during wartime.

The first section examines the theoretical and methodological foundations of social protection, defining its essence, main aspects, and regulatory framework in Ukraine. The second section analyzes the impact of integration processes on Ukraine's social policy, including the consequences of the Association Agreement with the EU and the problematic aspects of managing social protection during wartime. The third section proposes directions for the development of the social protection sphere, emphasizing the role of digitalization and innovation, as well as mechanisms for implementing European standards.

The practical significance of the thesis lies in the possibility of using its results for the development of state social protection programs, the adaptation of Ukrainian legislation to European norms, and the improvement of social policy efficiency in the context of EU integration.

Keywords: social protection, European integration, social policy, digitalization, European standards, public administration, wartime, integration processes, social justice, state support.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗАХИЩЕНОСТІ ГРОМАДЯН	8
1.1. Поняття та сутність соціальної захищеності громадян	8
1.2. Методологічні підходи до оцінки ефективності соціальної політики	12
1.3. Нормативно-правове регулювання питань соціальної захищеності в Україні	16
РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА СОЦІАЛЬНУ ПОЛІТИКУ УКРАЇНИ	22
2.1. Аналіз актуальних проблем соціальної захищеності в Україні	22
2.2. Вплив угоди про асоціацію між Україною та ЄС на соціальну сферу	28
2.3 Проблемні аспекти управління процесами забезпечення соціального захисту в Україні в умовах воєнного стану	40
РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК СФЕРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН З УРАХУВАННЯМ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	48
3.1 Роль цифровізації та інновацій у соціальній сфері	48
3.2 Впровадження європейських стандартів соціального захисту в Україні	52
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Забезпечення соціальної захищеності громадян є однією з найважливіших функцій сучасної держави, що забезпечує стабільність суспільства, підвищення рівня життя населення та розвиток людського капіталу. В умовах активізації інтеграційних процесів, зокрема в контексті євроінтеграційного курсу України, проблема ефективного соціального захисту набуває особливої актуальності. Угода про асоціацію з ЄС передбачає впровадження європейських стандартів у соціальній сфері, що вимагає удосконалення національних механізмів соціальної політики та адаптації до нових викликів, серед яких – економічні кризи, воєнні дії та регіональна нерівність у доступі до соціальних послуг. Сучасні дослідження у сфері публічного управління та соціальної політики акцентують увагу на необхідності системного підходу до забезпечення соціальної захищеності та застосування інноваційних методів управління соціальними програмами.

Досвід країн Європейського Союзу, які вже впровадили ефективні механізми соціального захисту, може стати цінним орієнтиром для України. Наприклад, скандинавські країни демонструють високий рівень соціальної захищеності завдяки комбінації державної підтримки та активного залучення громадянського суспільства. Вивчення та адаптація таких моделей може допомогти Україні не лише відповідати європейським стандартам, але й створити власну ефективну систему соціального захисту.

Впровадження цифровізації та інновацій у сфері соціального захисту також є важливим аспектом аналізу. У сучасному світі, де технології постійно розвиваються, важливо знайти способи оптимізації механізмів фінансування та розподілу соціальних послуг, що може суттєво підвищити ефективність системи соціального захисту.

В сучасному світі, де глобалізація та технологічний прогрес змінюють ринок праці та структуру суспільства, зростає потреба у нових підходах до соціального захисту. Автоматизація, цифровізація та зміна характеру праці ведуть до появи нових форм зайнятості наприклад, фріланс зі змогою працювати в будь,якій точці

України ,а то і світу, що вимагає перегляду традиційних механізмів соціального забезпечення. Україна, як країна, яка прагне інтегруватися у європейський простір, повинна враховувати ці глобальні тренди для побудови стійкої та інклюзивної системи соціального захисту.

Сучасні демографічні тенденції, такі як старіння населення, міграція та зменшення народжуваності, створюють нові виклики для системи соціального захисту. Україна, як країна зі значною кількістю внутрішньо переміщених осіб та високим рівнем еміграції, потребує інноваційних підходів до забезпечення соціальної підтримки для всіх категорій громадян, зокрема для людей похилого віку, дітей та тих хто втратив свій дім.

В реаліях сьогодення роль громадянського суспільства та міжнародних організацій у забезпеченні соціальної захищеності значно зросла. Співпраця з міжнародними партнерами, такими як ООН, ЄС та Міжнародна організація праці, дозволяє Україні отримувати фінансову, технічну та експертну підтримку для реформування соціальної сфери. Це відкриває нові можливості для впровадження інноваційних підходів та підвищення ефективності соціальних програм.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз сучасного стану соціальної захищеності громадян України в умовах інтеграційних процесів та розробка пропозицій вдосконалення механізмів соціального захисту на основі європейського досвіду.

Для досягнення цієї мети поставлені такі завдання:

1. Розкрити теоретико-методологічні засади соціальної захищеності, зокрема поняття та сутність соціальної захищеності громадян.
2. Проаналізувати методологічні підходи до оцінки ефективності соціальної політики.
3. Дослідити нормативно-правове регулювання питань соціальної захищеності в Україні.
4. Оцінити актуальні проблеми соціальної захищеності в Україні.
5. Проаналізувати вплив угоди про асоціацію між Україною та ЄС на соціальну сферу.

6. Дослідити проблемні аспекти управління процесами забезпечення соціального захисту в Україні в умовах воєнного стану.

7. Розглянути роль цифровізації та інновацій у соціальній сфері.

8. Запропонувати рекомендації щодо впровадження європейських стандартів соціального захисту в Україні.

Об'єкт і предмет дослідження.

Об'єктом дослідження є система соціальної захищеності громадян України в умовах інтеграційних процесів.

Предметом дослідження є механізми, інструменти та підходи до забезпечення соціальної захищеності в контексті євроінтеграції.

Методи дослідження.

У дослідженні використано загальнонаукові та спеціальні методи:

- Аналіз та синтез – для вивчення теоретичних основ соціальної захищеності та узагальнення існуючих підходів до її оцінки.
- Системний підхід – для виявлення взаємозв'язків між різними елементами системи соціального захисту.
- Порівняльний аналіз – для зіставлення української системи соціального захисту з європейськими стандартами.
- Статистичний метод – для обробки та інтерпретації кількісних показників, що характеризують стан соціального захисту.
- Експертне опитування – для збору думок фахівців щодо актуальних проблем у соціальній сфері.

Вибір методів дослідження забезпечує достовірність отриманих результатів та дозволяє зробити обґрунтовані висновки.

Структура та обсяг дипломної роботи. Логіка проведеного дослідження зумовила структуру роботи: вступ, три розділи (вісім підрозділів), висновки, загальний обсяг яких складає 72 сторінок, Список використаних джерел містить 65 найменувань, у тому числі 12 іноземною мовою.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗАХИЩЕНОСТІ ГРОМАДЯН

1.1. Поняття та сутність соціальної захищеності громадян

Соціальна захищеність громадян є одним із ключових показників розвиненості держави та ефективності її соціальної політики. Вона характеризує здатність суспільства забезпечувати своїм громадянам необхідні умови для гідного життя, мінімізувати соціальні ризики, а також створювати механізми компенсації втрат у разі соціально-економічних потрясінь. На думку Петренко О.В., соціальна захищеність є не лише показником ефективності соціальної політики, а й важливим індикатором здатності держави адаптуватися до глобальних викликів. Автор зазначає, що соціальна політика має базуватися на принципах адресності, прозорості та підзвітності, забезпечуючи тим самим стабільність і гармонійний розвиток суспільства. Особлива увага приділяється необхідності балансування між фінансовими можливостями держави та соціальними потребами громадян [1]. У контексті публічного управління, забезпечення соціальної захищеності громадян є основоположною функцією держави, яка спрямована на підтримку стабільності та соціальної справедливості.

Соціальна захищеність громадян передбачає комплекс економічних, правових, організаційних та інших заходів, які гарантують кожному члену суспільства доступ до базових соціальних благ і послуг. Як зазначає В.М.Іванченко, соціальна захищеність є не лише інструментом забезпечення базових соціальних стандартів, а й важливим механізмом стабілізації суспільства, що дозволяє адаптуватися до соціально-економічних викликів[2]. До таких благ належать охорона здоров'я, освіта, житло, пенсійне забезпечення, а також допомога вразливим категоріям населення.

У широкому розумінні соціальна захищеність включає:

1. Економічний аспект — забезпечення громадян матеріальними ресурсами для задоволення базових потреб, таких як прожитковий мінімум.

2. Юридичний аспект — гарантування прав і свобод, закріплених у Конституції України, міжнародних угодах та законах, які захищають громадян від дискримінації та соціальних ризиків.

3. Соціальний аспект — створення умов для соціальної інтеграції, розвитку людського потенціалу, а також доступ до освіти, медицини та інших соціальних послуг.

Основною метою соціальної захищеності є створення системи, яка дозволяє громадянам відчувати впевненість у завтрашньому дні, знижує рівень соціального напруження та сприяє розвитку інтеграційних процесів. У цьому контексті активізація інтеграційних процесів (як внутрішніх, так і міжнародних) відіграє подвійну роль. З одного боку, вони створюють нові можливості для соціального розвитку, зокрема завдяки залученню додаткових ресурсів та запровадженню передових практик. З іншого боку, інтеграційні процеси можуть збільшувати виклики, пов'язані з необхідністю адаптації громадян до нових соціально-економічних реалій.

В українських реаліях забезпечення соціальної захищеності є особливо актуальним, враховуючи високий рівень соціальної нерівності, економічну нестабільність, наслідки військових дій, а також виклики євроінтеграції. Важливим аспектом залишається впровадження ефективної державної політики, яка спрямована на підтримку вразливих верств населення, модернізацію соціальних програм та підвищення ефективності використання бюджетних коштів. Як зазначає Київська школа економіки, у 2023 році соціальні видатки перевищили 442,3 млрд грн, проте значна частина цих ресурсів потребує підвищення прозорості та цільового використання (KSE, 2023)." [3]. Таким чином, соціальна захищеність громадян виступає як базис для сталого розвитку суспільства, а також як інструмент забезпечення соціальної гармонії та економічної стабільності. Розбудова інтеграційних механізмів та адаптація їх до потреб українського суспільства є важливим напрямком розвитку публічного управління у сучасних умовах.

Продовжуючи аналіз сутності соціальної захищеності громадян у контексті інтеграційних процесів, варто зазначити, що цей феномен є не лише гарантією соціальної справедливості, але й важливим фактором підвищення довіри громадян до державних інституцій. Ефективна соціальна політика сприяє формуванню стабільного суспільства, зниженню ризику соціальних конфліктів і покращенню якості життя населення.

У сучасних умовах інтеграційні процеси, зокрема євроінтеграція України, відкривають перед державою нові можливості для підвищення рівня соціального захисту. Як зазначається у звіті OECD, цей процес вимагає не лише адаптації правових норм, але й впровадження прозорих механізмів моніторингу ефективності соціальних програм та розвитку інституційного потенціалу для їх реалізації (OECD, 2023) [4]. Це включає адаптацію національного законодавства до стандартів Європейського Союзу, впровадження прогресивних соціальних практик, доступ до фінансової підтримки та експертної допомоги міжнародних організацій. Проте ці процеси супроводжуються і значними викликами, серед яких:

- Потреба у гармонізації соціальної політики з європейськими стандартами, що вимагає реформування багатьох галузей.
- Високий рівень соціальної нерівності та ризик маргіналізації певних верств населення через нерівномірний доступ до нових можливостей.
- Адаптація соціальних гарантій до вимог відкритого ринку праці та зміни економічного ландшафту.

Інтеграція до європейського простору вимагає від України не лише адаптації правових норм, але й формування сучасного бачення соціальної політики. Як визначено у Європейській соціальній хартії, соціальні стандарти охоплюють широкий спектр послуг та гарантій (Європейська соціальна хартія, Страсбург 1996 [5]) орієнтованого на розвиток людського капіталу. Соціальна захищеність має стати не лише захисним механізмом для вразливих верств населення, а й каталізатором для їхнього саморозвитку та активної участі в житті суспільства.

Активізація інтеграційних процесів, таких як євроінтеграція України, несе в собі як переваги, так і ризики для системи соціальної захищеності. Позитивними аспектами інтеграції є:

- Впровадження європейських стандартів соціального забезпечення: гармонізація законодавства України із законами ЄС дозволяє покращити якість соціальних послуг, підвищити рівень соціальної справедливості та забезпечити ширший доступ до соціальних програм.
- Залучення зовнішніх ресурсів: програми технічної допомоги, гранти та кредити, які надають міжнародні організації, сприяють розвитку соціальної інфраструктури.
- Поширення кращих практик: обмін досвідом із європейськими країнами допомагає впроваджувати новітні підходи до соціальної політики, такі як розвиток соціального підприємництва або діджиталізація соціальних послуг.

Проте інтеграція також викликає низку викликів, серед яких:

1. Необхідність адаптації системи соціального забезпечення до ринкових реалій. Інтеграція може спричинити структурні зміни в економіці, які впливають на зайнятість та рівень доходів населення.

2. Ризик соціальної ізоляції окремих верств населення через нерівномірний розподіл вигод від інтеграції між регіонами та соціальними групами.

3. Зростання вимог до кваліфікації працівників: це вимагає реформ у системі освіти та перепідготовки кадрів [6].

Успішне забезпечення соціальної захищеності в умовах активізації інтеграційних процесів не лише сприятиме добробуту громадян, а й слугуватиме основою для довгострокового економічного та політичного розвитку держави. Це підвищить рівень довіри громадян до інститутів влади, зміцнить соціальну стабільність та сприятиме формуванню позитивного іміджу України на міжнародній арені.

Таким чином, комплексний підхід до вирішення проблем соціальної захищеності з урахуванням інтеграційних викликів є ключовим завданням

державної політики, спрямованої на побудову сильної та справедливої держави, де кожен громадянин матиме рівні можливості для розвитку та захисту своїх прав.

1.2. Методологічні підходи до оцінки ефективності соціальної політики

Соціальний захист у сучасних умовах є однією з ключових функцій держави, спрямованою на забезпечення соціальної справедливості, підтримку вразливих верств населення, зменшення нерівності та запобігання соціальним ризикам. У 2024 році структура соціального захисту в Україні значно трансформувалася через вплив викликів війни, економічної нестабільності та інтеграційних процесів із Європейським Союзом.

Структура соціального захисту – це комплекс взаємопов’язаних інститутів, механізмів і програм, які спрямовані на забезпечення основних соціальних прав громадян. Умовно її можна поділити на три рівні:

1. Інституційний рівень

На цьому рівні працюють державні та недержавні інститути, які реалізують політику соціального захисту [7].

Державні органи:

- Міністерство соціальної політики України (формування державної політики).
- Пенсійний фонд України (забезпечення виплат пенсій).
- Фонд соціального страхування (управління програмами страхування).
- Органи місцевого самоврядування (надання адресної допомоги на місцевому рівні).

Недержавні організації: благодійні фонди, громадські організації, приватні страхові компанії, які беруть участь у реалізації соціальних програм.

2. Програмний рівень

Це рівень конкретних механізмів і програм, що забезпечують соціальну підтримку. Основними елементами є:

Соціальне страхування:

Включає обов'язкове страхування від безробіття, страхування на випадок хвороби, нещасних випадків, материнства та старості.

Пенсійне забезпечення:

- Солідарна система (державні пенсії).
- Накопичувальна система (персональні пенсійні рахунки).

Соціальна допомога:

- Допомога малозабезпеченим сім'ям.
- Виплати внутрішньо переміщеним особам (ВПО).
- Допомога на дітей (матеріальна підтримка сімей із дітьми).

Соціальні послуги:

- Догляд за людьми похилого віку.
- Психологічна підтримка для постраждалих від війни.
- Послуги реабілітації для осіб із інвалідністю.

3. Правовий рівень

1. Регулює правову основу для функціонування системи соціального захисту. [8]:

- Конституцію України (основоположні права громадян).
- Закон України «Про соціальний захист населення».
- Законодавство про пенсійне забезпечення та страхування.
- Постанови Кабінету Міністрів щодо програм соціальної підтримки.

Елементи соціального захисту визначають його функціональні складові, які забезпечують комплексну підтримку населення:

1. Матеріальна допомога

Включає грошові виплати для підтримки малозабезпечених верств населення, ВПО, багатодітних сімей, осіб із інвалідністю та інших категорій. У 2024 році значну увагу приділяють адресності таких виплат, що дозволяє уникати дублювання та забезпечувати підтримку тим, хто її найбільше потребує. [9]

2. Соціальне страхування

Елемент, що гарантує захист громадян від ризиків, пов'язаних із втратою роботи, непрацездатністю, вагітністю, нещасними випадками на виробництві тощо.

У 2024 році Україна працює над розширенням бази платників внесків до системи соціального страхування, що дозволить зменшити навантаження на державний бюджет.

3. Соціальні послуги

1. Послуги, спрямовані на покращення добробуту громадян, зокрема реабілітація, навчання, підтримка зайнятості, догляд за людьми похилого віку та дітьми-сиротами. У післявоєнний період особливу увагу приділяють реабілітації ветеранів та осіб, які постраждали внаслідок воєнних дій. [10]

4. Соціальні пільги

Передбачають знижки на оплату житлово-комунальних послуг, транспорт, медичні послуги тощо. У 2024 році акцент робиться на цифровізації процесу отримання пільг через мобільні застосунки, такі як «Дія». [11]

5. Ринок праці та зайнятість

Забезпечення доступу до працевлаштування є одним із ключових елементів соціального захисту. Програми професійної перекваліфікації, гранти для розвитку бізнесу та підтримка стартапів активно впроваджуються як засіб зниження безробіття.

Соціальний захист у сучасних умовах є однією з ключових функцій держави, спрямованою на забезпечення соціальної справедливості, підтримку вразливих верств населення, зменшення нерівності та запобігання соціальним ризикам. У 2024 році структура соціального захисту в Україні значно трансформувалася через вплив викликів війни, економічної нестабільності та інтеграційних процесів із Європейським Союзом.

Основні методологічні підходи оцінки соціального захисту включають:

1. Кількісний аналіз ефективності

Індикатори та показники:

Використання системи індикаторів для оцінки ефективності, таких як рівень бідності, безробіття, доступ до медичних і освітніх послуг, соціальні виплати на душу населення.

Коефіцієнти впливу:

Наприклад, співвідношення соціальних видатків до ВВП, яке дозволяє оцінити масштаб впливу соціальної політики на економіку.

Економетричні моделі:

Застосування економетричних моделей для аналізу впливу соціальних програм на рівень добробуту та економічну активність.

2. Якісний аналіз

Опитування громадської думки:

Використання соціологічних досліджень для оцінки рівня задоволеності громадян соціальними послугами.

Експертна оцінка:

Аналіз політики через призму думок експертів у галузі публічного управління та соціальних наук. [12]

3. Інтегративні підходи

У сучасній практиці дедалі більшого значення набувають інтегративні методи, які поєднують кількісні та якісні інструменти. Наприклад, багатофакторний аналіз, що включає як економічні, так і соціальні аспекти.

4. Бенчмаркінг і міжнародні стандарти

Порівняльний аналіз з іншими країнами, які мають подібні соціальні виклики.

Використання міжнародних індексів (Human Development Index, GINI coefficient) для оцінки ефективності на глобальному рівні.

Потреба у врахуванні регіональних відмінностей та соціальних наслідків воєнного стану. [13]

На перспективу доцільно розвивати:

- Цифрові платформи моніторингу для збору й аналізу даних у реальному часі.
- Адресний підхід у реалізації соціальної політики, який базується на персоналізованих даних.
- Механізми громадського контролю, що дозволять залучати населення до оцінки ефективності політики. [14]

Методологічні підходи до оцінки ефективності соціальної політики повинні бути гнучкими, багатовимірними та інтегрованими в систему публічного управління. Вони мають забезпечувати не лише оцінку результатів, але й слугувати інструментом для ухвалення управлінських рішень, що сприятимуть досягненню соціальної справедливості та економічного розвитку країни.

Сучасна система соціального захисту в Україні, що формується під впливом війни, економічних викликів та інтеграційних процесів з ЄС, потребує комплексного підходу до оцінки її ефективності. Використання кількісних методів (індикатори, економетричні моделі) дозволяє виміряти вплив соціальних програм на рівень життя населення, тоді як якісні методи (опитування, експертні оцінки) дають змогу врахувати суб'єктивні фактори та індивідуальні потреби громадян. Інтеграція цих підходів, а також порівняння з міжнародними стандартами, є ключовим для подолання таких викликів, як непрозорість системи, недостатня цифровізація та регіональна нерівність. Для підвищення ефективності соціальної політики необхідно розвивати цифрові платформи моніторингу, впроваджувати адресний підхід та залучати громадськість до оцінки результатів.

1.3. Нормативно-правове регулювання питань соціальної захищеності в Україні

Аналізуючи сучасний стан підзаконного регулювання соціальної захищеності в Україні, можна виділити кілька ключових тенденцій.

По-перше, в умовах воєнного стану ці акти стали основним інструментом оперативного реагування на нові виклики. Постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства соціальної політики та інші документи дозволили швидко запровадити механізми підтримки внутрішньо переміщених осіб, забезпечити соціальні виплати військовим і їхнім родинам, а також надати екстрену допомогу вразливим категоріям населення.

Наприклад, низка підзаконних актів була прийнята для врегулювання виплат компенсацій за втрату житла внаслідок бойових дій, що стало вкрай актуальним для постраждалих регіонів.

По-друге, цифровізація публічного управління значно спростила доступ до соціальних послуг, проте водночас висвітлила нові проблеми. Хоча такі платформи, як "Дія", надали можливість дистанційно оформлювати заявки на виплати та субсидії, чимало громадян, особливо вразливих груп, не мають технічних чи цифрових навичок для використання цих сервісів. Це підкреслює важливість включення до підзаконних актів норм, які передбачають альтернативні форми доступу до соціальних послуг для осіб, які не можуть користуватися цифровими технологіями. [11]

По-третє, складність підзаконних актів та їхня бюрократична природа залишаються серйозною перешкодою для реалізації соціальних прав громадян. Наприклад, деякі постанови Кабінету Міністрів встановлюють багатоступеневі процедури для отримання виплат або субсидій, що створює додаткові бар'єри для громадян, які потребують термінової допомоги.

Критичним викликом залишається недостатня узгодженість між різними підзаконними актами та їх відповідність законам. Інколи підзаконні акти формулюються поспішно, без достатнього аналізу їхнього впливу, що призводить до юридичних колізій і можливості неоднозначного тлумачення. Наприклад, положення про виплати переселенцям у різних підзаконних актах можуть містити суперечливі норми щодо умов отримання допомоги, що ускладнює їхнє застосування на практиці.

Конституційно-правові основи соціальної захищеності в Україні є фундаментальним елементом публічного управління, що забезпечує гарантований захист основоположних соціальних прав громадян. Вони визначають засади соціальної політики держави, закріплюють основні права та обов'язки держави у сфері соціального захисту, а також окреслюють механізми їх реалізації. Конституція України (прийнята 28 червня 1996 року) є головним нормативним актом, що формує базис для системи соціальної захищеності. [15] У її тексті закріплено основні положення, які визначають соціальні права громадян:

- Стаття 46 гарантує право на соціальний захист, включаючи забезпечення у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності,

безробіття, старості, а також у випадках, передбачених законом. Ця стаття встановлює право громадян на соціальні послуги та державну допомогу, яка забезпечує рівень життя, необхідний для гідності людини.

- Стаття 48 закріплює право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло.
- Стаття 24 встановлює принцип рівності всіх громадян перед законом і забороняє будь-які форми дискримінації, у тому числі в доступі до соціального захисту.

Таким чином, Конституція забезпечує нормативно-правову базу для функціонування системи соціальної захищеності, визначаючи її як пріоритетний напрямок державної політики.

Конституційні норми конкретизуються у низці законодавчих актів:

1. Закон України "Про державні соціальні стандарти та державні гарантії". Встановлює механізми реалізації соціальних прав через нормативні показники, що забезпечують мінімальні потреби населення. [16]

2. Закон України "Про соціальні послуги". Регулює порядок надання соціальних послуг, визначає їх види, умови доступу до них, а також механізми взаємодії громадян із суб'єктами, які надають ці послуги [17]

3. Закон України "Про основи соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей". [18] Актуальний у контексті російсько-української війни, він закріплює особливі гарантії для захисту прав ветеранів.

Незважаючи на чітко визначені конституційні гарантії, існує низка проблем у їх реалізації:

- Недостатнє фінансування соціальних програм. Державний бюджет не завжди забезпечує повноцінну реалізацію соціальних прав, закріплених у Конституції.
- Відсутність ефективних механізмів контролю за дотриманням соціальних стандартів та гарантій.
- Дискримінаційні практики в доступі до соціального захисту для певних груп населення, зокрема внутрішньо переміщених осіб.

- Низький рівень інформування населення про свої права на соціальний захист і способи їх реалізації.

Законодавче регулювання соціальної захищеності в Україні є одним із ключових інструментів реалізації державної політики, спрямованої на підтримку вразливих категорій населення та забезпечення соціальної справедливості. Актуальність аналізу основних нормативно-правових актів зумовлена необхідністю оцінки їхньої відповідності сучасним викликам, зокрема наслідкам війни, економічної кризи та зростаючої кількості внутрішньо переміщених осіб.

По-перше, головною проблемою, що впливає на ефективність нормативно-правових актів у сфері соціальної захищеності, є недосконалість механізмів їхньої реалізації на регіональному рівні. В Україні існує певний розрив між законодавчим забезпеченням і реальними можливостями місцевих органів влади. Часто місцеві органи не мають достатнього фінансування для виконання передбачених законодавством стандартів, що призводить до нерівномірного рівня соціальної допомоги в різних регіонах країни. Ця проблема загострюється через відсутність чіткої координації між різними рівнями влади, що є наслідком не лише організаційних недоліків, але й відсутності єдиного контролю за ефективністю використання бюджетних коштів на соціальні програми. Зокрема, в умовах війни важливо забезпечити постійну адаптацію програм допомоги до реальних потреб людей, зокрема внутрішньо переміщених осіб (ВПО), осіб з інвалідністю та багатодітних сімей[19].

По-друге, неповнота законодавства є ще однією проблемою. "Демченко Т. В. (2024) вказує на прогалини в законодавстві, які ускладнюють реалізацію соціальних прав громадян[20] В Україні є певні прогалини у правовому забезпеченні соціального захисту, які виявляються особливо гостро в умовах кризи. Наприклад, існуючі нормативно-правові акти часто не охоплюють нові форми соціальних ризиків, що виникають через економічні труднощі, зміни на ринку праці, військові дії. У зв'язку з цим виникає необхідність оновлення законодавства, яке враховуватиме зміни в економічній ситуації та потреби населення. Одним із прикладів є недостатньо розвинута система соціального забезпечення для

самозайнятих осіб або для тих, хто працює в умовах гнучких форм зайнятості (фрілансери, віддалена робота), для яких не створено адекватних соціальних гарантій.

Закон України "Про державні соціальні стандарти та гарантії"

Цей закон закладає фундамент для системи соціального захисту, визначаючи базові стандарти та гарантії, що мають забезпечуватися державою. У 2024 році акцент робиться на його адаптації до нових реалій, зокрема:

- уточнення мінімальних стандартів у сферах освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг;
- впровадження механізмів контролю за дотриманням цих стандартів на регіональному рівні.

Однак на практиці залишається проблема недостатнього фінансування для досягнення проголошених стандартів. Наприклад, мінімальні соціальні гарантії часто не відповідають реальним потребам громадян у зв'язку з інфляцією та зростанням вартості життя.

Закон України "Про соціальні послуги"

Цей закон визначає механізми надання соціальних послуг і є основою для діяльності установ, які працюють у сфері соціального захисту. У ньому закладено принцип адресності, що дозволяє забезпечити допомогу тим, хто її найбільше потребує[21]

Закон України "Про державну допомогу сім'ям з дітьми"

Цей закон є важливим інструментом підтримки сімей, спрямованим на забезпечення соціальної рівності та створення сприятливих умов для виховання дітей. Він визначає види державної допомоги, зокрема [22]:

- допомога при народженні дитини;
- допомога на дітей, які перебувають під опікою;
- допомога самотнім матерям.

Додаткові законодавчі акти:

1. Закон України "Про основи соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні"[23] Цей закон забезпечує захист прав осіб з інвалідністю, зокрема через

гарантії доступу до освіти, праці та реабілітації. У 2024 році розширено державні програми, спрямовані на інтеграцію осіб з інвалідністю в суспільство, але їхнє фінансування залишається обмеженим. [24]

2. Закон України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту":

Актуальність цього закону зросла у зв'язку з військовою агресією росії. Він забезпечує соціальні гарантії для ветеранів, включаючи медичну допомогу, пільги на житло та працевлаштування. Однак реалізація цих положень часто стикається з адміністративними перешкодами. [25]

Основні законодавчі акти у сфері соціальної захищеності визначають загальні рамки для реалізації державної політики, проте їхнє впровадження ускладнене низкою чинників: недостатнім фінансуванням, бюрократичними процедурами, відсутністю ефективного моніторингу та контролю.

Для того, щоб покращити систему соціального захисту в Україні та привести її у відповідність до сучасних вимог, важливим є акцент на декількох ключових аспектах, які дозволяють забезпечити ефективність реалізації нормативно-правових актів і привести систему до більш сталого розвитку.

Отже, для подальшого розвитку та удосконалення системи соціального захисту в Україні необхідно не лише реформи в нормативно-правовій сфері, а й значні зміни в інституційній структурі та механізмах надання послуг. Інтеграція цифрових технологій, розвиток публічно-приватного партнерства, підвищення ефективності моніторингу та оцінки соціальних програм, а також адаптація до змін у соціально-економічних умовах є важливими кроками для того, щоб система соціального захисту могла ефективно працювати в умовах сучасних викликів.

РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА СОЦІАЛЬНУ ПОЛІТИКУ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз актуальних проблем соціальної захищеності в Україні

Аналіз ключових показників соціальної захищеності є важливим етапом у дослідженні стану соціальної політики в Україні. З огляду на сучасні виклики, зокрема наслідки війни, економічної кризи та внутрішнього переміщення населення, ці показники дозволяють оцінити ефективність заходів державної політики та визначити критичні зони для втручання.

1. Економічна ситуація, ускладнена воєнними діями та значним бюджетним дефіцитом, призводить до скорочення реальних доходів населення, збільшення витрат на базові потреби та зниження якості життя. Рівень бідності у 2024 році залишається критично високим: близько третини українських сімей перебувають у зоні соціальної уразливості. [26].

2. Особливо це стосується пенсіонерів, багатодітних родин, осіб з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб та ветеранів війни. Значна частина цих категорій відчуває недостатність або нерегулярність соціальних виплат, що зумовлено як браком коштів у бюджеті, так і недоліками адміністративного механізму.

Рівень безробіття, який у 2024 році за офіційними оцінками сягає близько 20%, є одним із найбільш тривожних показників. [27].

Цей фактор суттєво впливає на економічну стабільність домогосподарств, зменшує базу платників податків та створює додаткове навантаження на систему соціального захисту. Причинами такого стану є руйнування промислової інфраструктури внаслідок війни, скорочення робочих місць, міграція кваліфікованої робочої сили за кордон, а також невідповідність освітньо-кваліфікаційного рівня населення потребам ринку праці в безпечних регіонах.

Соціальні програми, які існують на сьогодні, лише частково компенсують втрати громадян. З одного боку, державна допомога внутрішньо переміщеним особам, пенсіонерам і малозабезпеченим сім'ям є життєво необхідною для

багатьох. З іншого боку, її рівень є недостатнім, щоб забезпечити навіть базові потреби цих категорій. Зростання інфляції, викликане як внутрішніми, так і зовнішніми факторами, знецінює реальну купівельну спроможність громадян, що посилює ризики соціального невдоволення.

На цьому фоні проявляються і проблеми системного характеру. Корупція, недостатня прозорість розподілу ресурсів, низька адресність програм соціального захисту призводять до неефективного використання обмежених бюджетних коштів.

1. Наприклад, згідно з дослідженнями, до 30% виплат можуть бути отримані нецільовими категоріями через прогалини у верифікації. [28].

2. Це створює ситуацію, коли найвразливіші групи залишаються без належної допомоги, а інші користуються ресурсами, на які вони не мають права.

3. Водночас ключовим викликом є інтеграція соціальної політики з програмами економічного відновлення та розвитку. [29].

4. Зменшення залежності населення від соціальних виплат можливе лише за умови створення нових робочих місць, стимулювання підприємництва та розвитку регіонів, що постраждали від війни. Держава повинна діяти в декількох напрямках: розширювати програми професійного перенавчання, стимулювати створення мікро- та малого бізнесу, залучати міжнародні інвестиції у відновлення інфраструктури та промисловості.

5. Цифровізація соціальних послуг є ще одним важливим напрямом, який дозволить вирішити значну частину проблем, пов'язаних із прозорістю, доступністю та ефективністю соціальної політики. [30].

6. Розширення функціоналу платформ на кшталт "Дії", створення єдиного електронного реєстру соціально вразливих груп населення, автоматизація процесів подачі заявок і нарахування виплат дозволять значно скоротити бюрократичні витрати та мінімізувати корупційні ризики.

У 2024 році, на фоні повномасштабної війни з росією, система соціального захисту в Україні залишається критично важливим інструментом підтримки найбільш уразливих верств населення. Державні соціальні програми відіграють

ключову роль у забезпеченні стабільності, проте їхня реалізація стикається з численними викликами, пов'язаними з економічною кризою, вимушеним переміщенням мільйонів громадян та значним фінансовим навантаженням на державний бюджет.

Станом на 2024 рік, за даними Державної служби статистики України та міжнародних організацій, рівень бідності залишається одним із ключових викликів. За результатами останніх досліджень, частка населення, що живе за межею бідності, зросла у зв'язку з інфляцією, падінням реальних доходів та зростанням витрат на базові потреби. Особливо вразливими групами залишаються:

- пенсіонери, через низький розмір пенсій;
- багатодітні сім'ї та одинокі матері;
- внутрішньо переміщені особи, які втратили житло і стабільне джерело доходів.

Рівень безробіття також демонструє негативну динаміку, особливо в регіонах, що найбільше постраждали від воєнних дій. За оцінками Міжнародної організації праці, частка безробітного населення в 2024 році складає близько 20%, що значно перевищує довоєнні показники. Основними причинами такого стану є:

1. Руйнування промислових об'єктів та скорочення робочих місць.
2. Міграція населення з активних зон бойових дій.
3. Невідповідність кваліфікаційного рівня населення вимогам ринку праці в безпечних регіонах.

Державна служба зайнятості України повідомляє про поступове зростання кількості осіб, які проходять професійне перенавчання, проте масштаби цих програм недостатні для системного вирішення проблеми.

Рівень соціальних виплат у 2024 році, попри регулярне підвищення, все ще не відповідає потребам вразливих груп населення. Основними категоріями виплат залишаються:

- пенсії;
- допомога внутрішньо переміщеним особам;
- виплати на дітей та соціальна допомога малозабезпеченим.

1. Середній розмір пенсії в Україні становить близько 5 500 грн, що значно нижче реального рівня прожиткового мінімуму. [31].

2. Для внутрішньо переміщених осіб передбачено адресну допомогу, проте через бюрократичні перепони та перевантаження системи її отримання часто затримується.

Для забезпечення більш ефективної та сучасної системи соціальної захищеності в Україні в 2024 році необхідно врахувати кілька стратегічних напрямів, що відповідають викликам поточної ситуації:

Успіхи реалізації державних соціальних програм

1. Розширення охоплення соціальних виплат для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) [32]:

Одним із головних досягнень стало швидке запровадження програм підтримки для ВПО, кількість яких перевищила 5 мільйонів осіб. Система надання допомоги через платформу "Дія" дозволила оперативно забезпечити виплати переселенцям без тривалих бюрократичних процедур.

2. Підтримка ветеранів та учасників бойових дій:

Значні ресурси спрямовуються на реабілітацію, медичне обслуговування та психологічну підтримку ветеранів війни. Програми забезпечення житлом учасників бойових дій, попри обмеженість фінансування, набирають обертів.

3. Цифровізація соціальних послуг:

Впровадження цифрових інструментів, таких як реєстрація на соціальні виплати онлайн та електронна перевірка права на допомогу, суттєво спростило доступ до соціальних програм. Це також зменшило можливості для корупції.

4. Міжнародна підтримка:

Україна активно залучає міжнародних партнерів, зокрема ООН, Червоний Хрест, ЄС та США, для фінансування та реалізації соціальних програм. Наприклад, програми забезпечення базової гуманітарної допомоги стали можливими завдяки співпраці з міжнародними організаціями.

Недоліки реалізації державних соціальних програм

1. Недостатня адресність виплат:

Фінансові обмеження призводять до того, що допомога не завжди доходить до тих, хто її найбільше потребує.

2. Нерівномірність доступу до програм:

Деякі регіони, особливо в зоні бойових дій, мають обмежений доступ до соціальних послуг через відсутність інфраструктури чи ресурсів.

3. Відсутність комплексного підходу:

Багато програм реалізуються фрагментарно, без чіткої координації між різними органами влади, що знижує їхню ефективність.

4. Недостатній рівень контролю:

Відсутність належного моніторингу та оцінки результатів програм призводить до неефективного використання ресурсів і можливих зловживань.

Основні корупційні ризики в соціальній сфері

1. Недосконалість механізмів розподілу соціальних виплат:

Державна система соціальної допомоги часто базується на застарілих підходах і не завжди враховує реальні потреби громадян. Відсутність належного контролю за критеріями надання допомоги призводить до того, що виплати отримують особи, які не відповідають вимогам, або ті, хто має неофіційний високий дохід. Це відкриває простір для корупційних схем із "купівлею" доступу до виплат.

2. Зловживання під час закупівель:

Соціальна сфера традиційно є однією з найбільш витратних у державному бюджеті, що робить її привабливою для зловживань. Наприклад, укладання контрактів на закупівлю обладнання чи послуг для соціальних установ часто супроводжується завищенням цін, низькою якістю виконання та непрозорими тендерними процедурами.

3. Проблеми з верифікацією отримувачів допомоги:

Відсутність єдиних електронних реєстрів або їхня недостатня інтеграція між різними органами влади створює можливості для подвійного отримання допомоги або фальсифікації даних про право на виплати.

4. Незаконна діяльність посередників:

У процесі оформлення соціальної допомоги громадяни часто стикаються з посередниками, які пропонують свої "послуги" за винагороду. Це підриває довіру до державних інститутів та збільшує тягар для найбільш вразливих верств населення.

Наслідки неефективного використання бюджетних коштів

1. Втрата довіри до державних інституцій:

Громадяни, які стають свідками корупційних дій чи несправедливого розподілу ресурсів, втрачають довіру до органів влади. Це негативно впливає на суспільну згуртованість, що є критично важливим під час війни.

2. Зменшення фінансової стійкості системи:

Неефективне використання коштів означає, що ресурси, які могли б бути спрямовані на підтримку найбільш уразливих категорій, розтрачені або спрямовані не за призначенням. У результаті виникають прогалини у фінансуванні важливих програм.

3. Затримки в реалізації програм:

Через корупційні схеми або помилки в управлінні часто затримується реалізація соціальних ініціатив, що погіршує ситуацію для тих, хто потребує допомоги негайно.

Таким чином, аналіз ключових показників соціальної захищеності у 2024 році демонструє, що існуюча система потребує комплексної реформи. Основними напрямками покращення мають стати:

- модернізація адміністративного управління соціальною сферою;
- цифровізація та прозорість соціальних послуг;
- інтеграція соціальної політики з економічними стратегіями розвитку;
- адаптація міжнародного досвіду до українських реалій;
- залучення громадянського суспільства до контролю та оцінки ефективності соціальних програм.

Ці заходи не лише зміцнять соціальну захищеність у короткостроковій перспективі, але й стануть фундаментом для сталого розвитку України в майбутньому.

1. Система управління соціальною політикою також потребує реформування. Важливо впровадити ефективну систему моніторингу та оцінки соціальних програм, яка базуватиметься на прозорих даних і результатах незалежного аудиту. [33].

2. Наприклад, створення спеціалізованого аналітичного центру, який аналізуватиме ефективність програм, дозволить оперативно коригувати політику, враховуючи зміну соціально-економічної ситуації.

Децентралізація є ще одним перспективним напрямом розвитку. Надання місцевим громадам більшої автономії в реалізації соціальних програм дозволить враховувати регіональні особливості та потреби. Однак це вимагає одночасного зміцнення фінансової бази місцевих органів влади та підвищення кваліфікації їхніх працівників.

2.2. Вплив угоди про асоціацію між Україною та ЄС на соціальну сферу.

Україна на 2024 рік продовжує курс на глибоку інтеграцію європейських практик у соціальну сферу, зокрема питання соціального захисту та зайнятості. Цей процес охоплює вдосконалення законодавства, модернізацію інфраструктури, цифровізацію послуг, а також розширення інклюзивних програм. Результати свідчать про суттєві зміни, хоча залишаються виклики, які потребують подальшої уваги.

Одним із важливих досягнень є активне впровадження адресного підходу у соціальній політиці. [34] В умовах війни, коли ресурси обмежені, надзвичайно важливо ефективно розподіляти державну допомогу. Наприклад, модернізовані системи верифікації отримувачів соціальної допомоги дають змогу уникнути зловживань і спрямовувати підтримку тим, хто її дійсно потребує. Це особливо актуально для внутрішньо переміщених осіб (ВПО), кількість яких через російську агресію залишається значною. У 2024 році держава активізує зусилля щодо забезпечення ВПО житлом через програми на кшталт «Доступне житло» за участю міжнародних донорів. [42]

Міністерство інфраструктури України. (2024). Програма «Доступне житло»: результати та перспективи

У галузі пенсійного забезпечення важливим кроком стало формування передумов для запровадження другого рівня накопичувальної пенсійної системи. [35]Такий підхід дозволить збалансувати державне фінансування пенсій і підвищити довгострокову фінансову стабільність системи. Водночас впровадження цього рівня вимагає тривалої підготовчої роботи, включно з роз'яснювальною кампанією серед населення щодо переваг і механізмів накопичувального страхування.

Сфера зайнятості демонструє поступ у наближенні до стандартів ЄС. Зокрема, новий Кодекс законів про працю забезпечує гнучкість для роботодавців і працівників, сприяє захисту прав працівників і підтримує рівні можливості для різних категорій громадян. Важливим є те, що ці зміни включають врахування гендерної рівності та забезпечення доступу до роботи для людей із обмеженими можливостями. У 2024 році продовжується впровадження програм квотування робочих місць для осіб із інвалідністю, а роботодавці отримують податкові пільги за створення інклюзивного робочого середовища.

Програми перекваліфікації стали ще одним важливим напрямом, який підтримується Європейським Союзом. В умовах війни та економічних трансформацій багато українців змушені змінювати професійну сферу. Завдяки проектам на кшталт EU4Skills, сотні тисяч громадян отримали можливість пройти курси з освоєння нових професій у галузях ІТ, енергетики, зеленої економіки. Ці ініціативи є прикладом того, як можна швидко адаптувати людей до потреб ринку праці, одночасно сприяючи розвитку стратегічно важливих секторів економіки.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС є стратегічним документом, який визначає напрями та механізми інтеграції України до європейського простору [36] Її реалізація охоплює широкий спектр соціальних питань, спрямованих на підвищення рівня життя громадян, забезпечення соціального захисту, дотримання принципів рівності та доступу до якісних соціальних послуг. У контексті соціальної політики вплив Угоди варто розглядати через кілька ключових аспектів:

1. Зміни в законодавстві у сфері соціального захисту та праці

Імплементация положень Угоди передбачає гармонізацію українського законодавства з правовими нормами ЄС. Це включає:

- Розробку нових стандартів праці та соціального захисту відповідно до Директив ЄС. Наприклад, оновлення норм щодо безпеки праці, умов зайнятості та недискримінації.
- Удосконалення механізмів захисту працівників, зокрема створення незалежних профспілкових органів та вдосконалення трудового законодавства.
- Впровадження європейських підходів до забезпечення гідної оплати праці та регулювання трудових спорів.

Попри значний прогрес у цій сфері, виклики залишаються. Зокрема, адаптація до європейських стандартів вимагає суттєвих змін у законодавстві, а також фінансових ресурсів для реалізації реформ.

2. Реформа системи охорони здоров'я

Євроінтеграційний курс стимулював зміни в охороні здоров'я, зокрема:

- Запровадження системи державного гарантованого пакету медичних послуг, що відповідає європейським стандартам.
- Посилення уваги до профілактичної медицини, як це практикується в ЄС.
- Розширення доступу до інноваційних медичних технологій та лікарських засобів через узгодження регуляторних процедур із нормами ЄС.

Проте, залишається проблема нерівності доступу до якісної медицини між міськими та сільськими територіями. У цьому контексті важливо враховувати європейський досвід децентралізації системи охорони здоров'я.

3. Освіта: адаптація до європейських стандартів

Угода про асоціацію стимулювала реформу системи освіти через:

- Впровадження стандартів Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА) та Болонського процесу.
- Посилення академічної мобільності через програми, такі як Erasmus+.

- Інтеграцію принципів інклюзивності та забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх громадян.

Реформи в освітній сфері створюють можливості для покращення кваліфікації робочої сили, але їх реалізація вимагає суттєвих інвестицій в інфраструктуру, цифровізацію та підготовку викладачів [37]

4. Гендерна рівність та недискримінація

Важливим аспектом євроінтеграційного курсу є впровадження принципів гендерної рівності та боротьби з дискримінацією. Це включає:

- Законодавче закріплення рівності у доступі до працевлаштування, оплати праці та соціальних гарантій.
- Введення механізмів запобігання насильству за ознакою статі та підтримки постраждалих осіб.
- Сприяння участі жінок у політичному та економічному житті країни.

У 2024 році соціальна сфера України, що перебуває у процесі масштабної трансформації, відображає складний баланс між короткостроковими викликами, зумовленими війною, та довгостроковими цілями євроінтеграції. Глибокий аналіз цього процесу свідчить про те, що Угода про асоціацію між Україною та ЄС виступає не лише інструментом реформування соціальної політики, але й стратегічним дороговказом для створення умов сталого розвитку.

Процес гармонізації української соціальної політики з європейськими стандартами вже демонструє відчутні результати. Так, важливими досягненнями є посилення соціального діалогу, розширення прав трудових колективів, покращення стандартів охорони здоров'я, а також поступове забезпечення гендерної рівності. Водночас ці здобутки супроводжуються низкою проблем, які потрібно вирішувати.

Перш за все, варто відзначити, що багато реформ стикаються з труднощами інституційного характеру. Недостатня підготовка кадрового складу органів соціальної політики, обмеженість ресурсів для впровадження європейських директив і недосконалість системи моніторингу створюють ризики для ефективної імплементації. Це особливо помітно у таких сферах, як забезпечення соціального

захисту внутрішньо переміщених осіб, підтримка ветеранів війни та адаптація працівників до нових умов ринку праці.

Ситуація на ринку праці у 2024 році залишається напруженою. Через війну велика кількість громадян втратила роботу або вимушено змінила місце проживання. У цьому контексті європейський досвід професійної мобільності та перекваліфікації набуває особливого значення.

Програми навчання та перепідготовки, реалізовані у партнерстві з ЄС, мають стратегічне значення. Вони дозволяють не лише зменшити безробіття, але й підвищити конкурентоспроможність українських працівників на європейському ринку. Водночас існує проблема невідповідності між освітніми програмами та реальними потребами економіки, яка потребує комплексного підходу до реформування професійно-технічної освіти.

У сфері охорони здоров'я Угода про асоціацію стимулює впровадження європейських стандартів якості послуг та захисту пацієнтів. Впровадження медичної реформи дозволило забезпечити прозорість фінансування, доступ до базового пакету медичних послуг та підвищення кваліфікації медичного персоналу. [39]

Однак війна висвітлила хронічні проблеми системи, такі як нерівність у доступі до медичних послуг у різних регіонах, нестача ресурсів для реабілітації ветеранів і психологічної підтримки населення. Важливим завданням є розширення співпраці з ЄС у сфері медичної логістики, закупівлі обладнання та обміну досвідом для розвитку реабілітаційних центрів.

Децентралізація, яка є одним із пріоритетних напрямів реформ, дає можливість передати більшу частину повноважень у сфері соціальної політики на місцевий рівень. Цей підхід сприяє більш оперативному реагуванню на потреби громад, особливо в умовах воєнного часу.

Водночас децентралізація створює нові виклики. Не всі громади мають достатні ресурси та компетенції для управління соціальною сферою. Для вирішення цієї проблеми необхідно розробити програми підтримки громад у

партнерстві з європейськими структурами, включаючи навчання місцевих управлінців та забезпечення додаткового фінансування через грантові механізми.

Соціальна політика у 2024 році є не лише частиною внутрішніх реформ, але й елементом підготовки до повноправного членства в ЄС. Зокрема, успіх у цій сфері залежить від здатності держави забезпечити баланс між національними пріоритетами та європейськими стандартами.

Важливим завданням є створення інтегрованої системи моніторингу прогресу реформ, яка б дозволила виявляти проблеми на ранніх етапах та оперативно їх вирішувати. Для цього необхідно посилити співпрацю з європейськими експертами та запровадити механізми громадського контролю.

Соціальна політика в Україні у 2024 році залишається водночас викликом і можливістю. Виконання Угоди про асоціацію стимулює глибокі реформи, спрямовані на покращення умов життя громадян, посилення соціальної справедливості та інтеграцію в європейський простір. Однак ефективність цих реформ залежить від здатності держави забезпечити інституційну спроможність, стійке фінансування та активну участь громадян у процесах змін. Успіх у цій сфері стане важливим кроком на шляху до повноправного членства України в ЄС.

На 2024 рік Україна досягла суттєвих результатів у впровадженні європейських практик у сфері соціального захисту та зайнятості, що є важливою складовою виконання Угоди про асоціацію з ЄС. Ці досягнення включають як законодавчі зміни, так і практичні заходи, спрямовані на підвищення рівня захищеності громадян і створення умов для гідної праці.

Досягнення у сфері соціального захисту

1. Адресність соціальної допомоги

Україна перейшла на сучасні методи адресного розподілу державної допомоги, що відповідає найкращим європейським практикам. Зокрема, було впроваджено:

- Електронні платформи для отримання допомоги: Через портали на кшталт «Дія» громадяни можуть подавати заявки на соціальні виплати без необхідності фізично відвідувати державні установи. Це значно спростило доступ

до допомоги, особливо для вразливих категорій населення, зокрема внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

- Система верифікації отримувачів: Завдяки інтеграції баз даних вдалося зменшити кількість випадків зловживань соціальною допомогою. Наприклад, через автоматичну перевірку майнового стану отримувачів система визначає реальні потреби громадян.

2. Допомога внутрішньо переміщеним особам

Для адаптації досвіду ЄС у роботі з біженцями було створено спеціальні програми для підтримки ВПО. Наприклад:

- Житлова програма «Доступне житло»: За підтримки ЄС в окремих регіонах України побудовано житло для ВПО з довгостроковими умовами оренди чи можливістю подальшого викупу.

- Реабілітаційні програми: Європейські стандарти інтегровані у програми психологічної підтримки та реабілітації для осіб, які постраждали від війни.

3. Соціальне страхування

- Модернізація системи пенсійного забезпечення: Введення накопичувальної пенсійної системи частково відповідає рекомендаціям ЄС. Хоча цей процес ще триває, уже створено основи для запровадження другого рівня пенсійного страхування.

- Медичне страхування: Програма державних гарантій медичного обслуговування населення враховує найкращі європейські приклади в доступі до базових медичних послуг для всіх категорій громадян.

Досягнення у сфері зайнятості

1. Реформа ринку праці

Україна адаптує законодавство до ключових європейських директив у сфері праці. Зокрема:

- Новий Кодекс законів про працю: Прийняті зміни включають посилення прав працівників, боротьбу з дискримінацією та створення рівних умов для працевлаштування. Наприклад, жінкам надано додаткові гарантії щодо захисту

їхніх прав під час вагітності, а також підвищено рівень захисту осіб із сімейними обов'язками.

- Робота в умовах гнучких графіків: Впроваджено нові форми зайнятості, зокрема дистанційну роботу, яка відповідає вимогам сучасної економіки.

2. Програми професійного розвитку

За підтримки європейських партнерів Україна розширила програми навчання та перекваліфікації:

- Центри зайнятості: Вони перейшли на європейську модель надання послуг, що включає допомогу в пошуку роботи, консультування та організацію курсів перекваліфікації. Наприклад, понад 100 тисяч осіб скористалися програмами перекваліфікації у 2023–2024 роках.

- Спільні проєкти з ЄС: ЄС надав фінансування для створення інноваційних навчальних платформ, які допомагають громадянам освоїти нові професії в галузях ІТ, енергетики та «зеленої» економіки.

- Інклюзивний підхід до працевлаштування

Відповідно до європейських стандартів, впроваджено програми підтримки осіб із інвалідністю, що включають [40]

- Квотування робочих місць: Роботодавці отримують стимули для працевлаштування людей із інвалідністю.

- Освітні програми: Особи з інвалідністю можуть отримати гранти для здобуття нової професії, адаптованої до їхніх можливостей.

Приклади успішної імплементації

1. Проєкт EU4Skills: У рамках цієї ініціативи Україна отримала фінансування для модернізації професійно-технічної освіти, що дозволило створити понад 30 сучасних навчальних центрів у різних регіонах.

2. Програма зайнятості ветеранів: У співпраці з європейськими фондами створено програми інтеграції ветеранів війни до ринку праці через перекваліфікацію та психологічну підтримку.

На 2024 рік Україна досягла значного прогресу в запровадженні європейських стандартів у соціальному захисті та зайнятості. Однак ці реформи ще

перебувають у стані розвитку, що вимагає постійної підтримки з боку держави, міжнародних партнерів та активної участі громадянського суспільства. Успішна інтеграція цих практик створює основу для стабільності та сталого розвитку, наближаючи Україну до європейської спільноти.

Продовжуючи аналіз впливу Угоди про асоціацію на соціальну сферу України, у 2024 році важливо враховувати нові виклики та можливості, які постають перед державою в умовах геополітичної нестабільності, економічної трансформації та соціальної адаптації населення.

Повномасштабна агресія росії проти України, що триває, посилила значення соціальної політики як ключового інструмента стабілізації та підтримки населення. У цьому контексті реалізація положень Угоди про асоціацію стала не лише шляхом інтеграції до ЄС, а й механізмом подолання соціально-економічних наслідків війни. Основними напрямками, що потребують посиленої уваги, є:

- Соціальна реабілітація ветеранів та внутрішньо переміщених осіб (ВПО): інтеграція європейських стандартів у програми соціальної адаптації, забезпечення житлом, психологічною підтримкою та працевлаштуванням.
- Реформа системи соціального страхування: створення механізмів підтримки населення у кризових ситуаціях на основі європейських моделей.
- Міжнародна технічна допомога: поглиблення співпраці з європейськими партнерами для забезпечення фінансування соціальних ініціатив, спрямованих на відновлення України.

2. Децентралізація та її роль у соціальній політиці

Процес децентралізації, який активно розвивається у співпраці з ЄС, стає ключовим елементом реформи соціальної сфери. [41]

У 2024 році слід зосередитися на таких аспектах:

- Розширення повноважень громад: забезпечення громад фінансовими та адміністративними ресурсами для впровадження соціальних послуг на місцевому рівні.
- Інтегровані соціальні послуги: створення "єдиних центрів" для надання соціальної допомоги, які відповідають стандартам ЄС.

- Цифровізація соціальних процесів: впровадження електронних систем обліку, надання послуг та моніторингу їхньої ефективності.

3. Євроінтеграція як основа стійкого розвитку людського капіталу

Європейська інтеграція передбачає довгострокову стратегію розвитку людського капіталу, яка є основою соціального добробуту. У 2024 році цей напрям включає:

- Професійна перепідготовка та розвиток: створення програм для перекваліфікації населення, особливо ветеранів та ВПО, відповідно до потреб європейського ринку праці.

- Інвестиції в освіту: підвищення якості професійно-технічної та вищої освіти через співпрацю з європейськими навчальними закладами.

- Захист вразливих груп населення: забезпечення доступу до освіти та праці для осіб з обмеженими можливостями, літніх людей та інших соціально вразливих категорій.

4. Виклики євроінтеграції у соціальній сфері

На шляху до впровадження європейських стандартів існує низка викликів, які стають особливо актуальними у 2024 році:

- Дефіцит фінансування: соціальні реформи вимагають значних ресурсів, які поки що обмежені через воєнні витрати.

- Корупція у соціальних програмах: необхідність посилення прозорості використання коштів та ефективності управління.

- Спротив змін з боку населення та інституцій: подолання бар'єрів у вигляді недостатнього розуміння або небажання впроваджувати європейські підходи.

5. Співпраця з ЄС у контексті вступу до Союзу

У 2024 році інтеграція соціальної політики України до системи стандартів ЄС набуває стратегічного значення у світлі перспективи повноправного членства України в ЄС. Зокрема, це передбачає:

- Впровадження соціальних стандартів, які є обов'язковими для країн-членів.

- Адаптацію ринку праці України до вимог єдиного ринку ЄС.
- Активізацію діалогу з ЄС у сфері захисту прав людини, включаючи боротьбу з дискримінацією.

2024 рік є переломним у процесі євроінтеграції України, зокрема в соціальній сфері. Ефективна реалізація положень Угоди про асоціацію вимагає від держави комплексного підходу, який поєднує реформи, співпрацю з ЄС та врахування потреб населення в умовах війни. Соціальна політика стає важливим інструментом не лише для забезпечення добробуту громадян, а й для закріплення європейських цінностей у суспільстві. [41]

Одним із ключових викликів залишається низький рівень соціальної захищеності ветеранів війни. У 2024 році уряд спільно з європейськими партнерами активно працює над створенням програм для реінтеграції ветеранів. Це включає як надання психологічної підтримки, так і допомогу у працевлаштуванні через спеціалізовані навчальні програми. Зокрема, розробляються грантові програми для ветеранів, які хочуть започаткувати власний бізнес.

Водночас, впровадження європейських стандартів потребує подолання інституційних бар'єрів, зокрема бюрократичних перепон, які уповільнюють реалізацію реформ на місцевому рівні. Підвищення інституційної спроможності державних органів, розвиток культури прозорості та підзвітності залишаються важливими завданнями на 2025 рік.

Таким чином, попри складні обставини, Україна демонструє значний прогрес у запровадженні кращих європейських практик у соціальному захисті та зайнятості. Цей напрям залишається стратегічно важливим для інтеграції до ЄС і забезпечення сталого розвитку країни в довгостроковій перспективі.

Основною метою євроінтеграційних процесів у соціальній сфері є не лише гармонізація нормативно-правової бази, а й впровадження інноваційних підходів до надання соціальних послуг та підтримки вразливих категорій населення. У 2024 році суттєвим кроком вперед стала цифровізація соціальних послуг, що дозволяє знизити адміністративне навантаження, підвищити доступність та ефективність державної підтримки. Україна активно використовує досвід європейських країн у

впровадженні електронних платформ для обслуговування громадян, які значно скорочують витрати часу на отримання соціальних виплат, пенсій та інших допомог.

Одним з ключових досягнень є реформування системи зайнятості та підтримки безробіття. Впровадження гнучких форм зайнятості, таких як дистанційна робота, європейські механізми професійного навчання та перекваліфікації дозволяють забезпечувати належні умови працевлаштування в умовах постійної невизначеності, зокрема в умовах війни та військової економіки. Програми перекваліфікації спрямовані на адаптацію робочої сили до змінюваних потреб ринку праці, зокрема в галузях високих технологій, енергетики, та екологічного сектора.

Крім того, увага приділяється інклюзивності соціальної політики. Відповідно до європейських практик, запроваджуються ініціативи для підтримки осіб з інвалідністю, батьків з дітьми та інших уразливих груп населення. Інтеграція європейських стандартів у сферу соціального захисту передбачає створення механізмів для подолання бар'єрів доступу до освіти, медицини та соціального забезпечення. Наприклад, створюються спеціалізовані центри підтримки для людей з обмеженими можливостями, що відповідають європейським стандартам доступності та інклюзії.

Важливо зазначити, що впровадження кращих європейських практик супроводжується значними викликами. Зокрема, триваюча війна, економічні труднощі та дефіцит ресурсів ставлять під сумнів повноцінну реалізацію деяких реформ. Проте, завдяки підтримці Європейського Союзу та міжнародних партнерів, Україна має можливість продовжувати рух у напрямку європейських стандартів, активно адаптуючи та впроваджуючи найкращі практики.

На 2025 рік інтеграція європейських стандартів у соціальну сферу є основою для формування ефективної та прозорої системи соціального захисту, яка відповідатиме потребам українського суспільства та відповідатиме сучасним європейським викликам.

2.3 Проблемні аспекти управління процесами забезпечення соціального захисту в Україні в умовах воєнного стану

Основні наслідки економічних криз для фінансування соціальних програм

1. Скорочення бюджетних надходжень:

Під час кризових періодів держава стикається зі зниженням ВВП, падінням ділової активності та скороченням обсягу податкових надходжень. Це обмежує можливості уряду фінансувати навіть найнеобхідніші соціальні програми, такі як пенсійне забезпечення, виплати безробітним, допомога багатодітним сім'ям чи підтримка внутрішньо переміщених осіб.

2. Збільшення соціальних потреб:

Економічні кризи супроводжуються зростанням безробіття, зниженням доходів домогосподарств та посиленням нерівності. Як наслідок, збільшується кількість громадян, які потребують соціальної допомоги. Наприклад, за даними Мінсоцполітики, після 2022 року кількість одержувачів соціальної допомоги збільшилася більш ніж на 30%, що створило значне навантаження на бюджет[43].

3. Розбалансування пріоритетів:

У кризові періоди уряд змушений перенаправляти значні ресурси на першочергові витрати, такі як оборона, надання гуманітарної допомоги або стабілізація фінансової системи. Це призводить до скорочення фінансування менш пріоритетних соціальних програм, зокрема у сферах освіти, культури та розвитку громади.

4. Залежність від міжнародної допомоги:

Під час економічних криз, особливо у період війни, значна частина фінансування соціальних програм покладається на міжнародну підтримку. [44].

5. Кредити, гранти та гуманітарна допомога дозволяють компенсувати дефіцит внутрішніх ресурсів, однак водночас створюють ризики фінансової залежності та збільшення боргового навантаження.

Вплив економічних криз на реалізацію соціальних програм

1. Обмежена доступність послуг:

Економічна криза супроводжується скороченням фінансування місцевих бюджетів, що унеможлиблює забезпечення належної якості та доступності соціальних послуг на місцевому рівні. Це особливо помітно у сільській місцевості та малих громадах, де доступ до соціальних послуг є традиційно обмеженим.

2. Затримки та нерівномірність виплат:

Кризи призводять до затримок у виплатах соціальної допомоги, пенсій та інших видів державної підтримки. Крім того, регіональна нерівність у розподілі ресурсів загострюється, особливо у зоні активних бойових дій чи у віддалених регіонах.

3. Зниження ефективності управління:

У кризових умовах система публічного управління часто переходить у режим оперативного реагування, що знижує ефективність планування та довгострокового прогнозування у соціальному секторі. Відсутність стратегічного підходу та чіткої координації між рівнями влади посилює хаотичність реалізації соціальних програм.

4. Дефіцит інновацій:

Економічна нестабільність обмежує впровадження новітніх технологій та інноваційних підходів у сферу соціального захисту. Наприклад, цифровізація соціальних послуг могла б значно спростити доступ до допомоги, однак через брак фінансування її впровадження відбувається нерівномірно.

Воєнні дії, які тривають в Україні з 2014 року та значно активізувалися після повномасштабного вторгнення у 2022 році, суттєво вплинули на систему соціального захисту. Війна стала безпрецедентним викликом для публічного управління, оскільки держава зіткнулася з необхідністю адаптувати соціальні програми до нових реалій, що включають масову міграцію, руйнування інфраструктури, збільшення кількості вразливих груп населення та нерівномірний розподіл ресурсів у різних регіонах країни.

Ключові наслідки воєнних дій для системи соціального захисту

1. Зростання кількості внутрішньо переміщених осіб (ВПО):

На тлі воєнних дій мільйони людей були змушені покинути свої домівки. Станом на 2024 рік зареєстровано понад 5 мільйонів ВПО. Це спричинило значне

навантаження на систему соціального захисту, особливо у приймаючих регіонах, де спостерігається високий попит на житло, гуманітарну допомогу, медичні та освітні послуги. При цьому забезпечення соціальних гарантій для ВПО залишається нерівномірним через обмеженість ресурсів та інституційну спроможність громад.

2. Руйнування соціальної інфраструктури:

Регіони, які постраждали від активних бойових дій, зазнали масштабних руйнувань соціальної інфраструктури, включаючи лікарні, школи, центри соціальної допомоги та житлові будинки. Це створило критичні проблеми для забезпечення базових соціальних послуг на деокупованих територіях, зокрема доступу до медичної допомоги, пенсійних виплат і гуманітарної підтримки.

3. Нерівномірність регіонального розподілу допомоги:

Воєнні дії загострили дисбаланс у розподілі соціальних ресурсів між регіонами[45]. Західні області, що стали основними приймаючими пунктами для ВПО, зазнали надмірного навантаження на місцеву інфраструктуру, тоді як деякі інші регіони опинилися у стані гуманітарної кризи через блокаду або активні бойові дії.

4. Підвищення попиту на спеціалізовану підтримку:

Значно зросла кількість громадян, які потребують психологічної, реабілітаційної та соціальної допомоги. До цієї категорії належать ветерани, люди з інвалідністю, отриманою через бойові дії, родини загиблих військових, а також діти, які втратили батьків чи домівки. Забезпечення їхніх прав і потреб вимагає цілеспрямованих програм підтримки, які поки що мають обмежений охоплення.

Воєнні дії зробили регіональне управління соціальними програмами критично важливим. Умовно регіони України можна розділити на три категорії залежно від рівня навантаження:

1. Регіони активних бойових дій та тимчасово окуповані території:

У цих регіонах доступ до соціальних послуг часто є мінімальним через руйнування інфраструктури, відсутність доступу до електроенергії, зв'язку та транспорту. Забезпечення базових потреб населення у таких умовах стає завданням

волонтерських організацій, міжнародних партнерів та спеціалізованих державних служб.

2. Регіони, що приймають ВПО:

Західні та центральні області України зіткнулися із викликом інтеграції великої кількості внутрішньо переміщених осіб. [46].

3. Це призвело до перевантаження місцевих органів влади, які часто не мають необхідних ресурсів для оперативного розв'язання соціальних проблем.

4. Відносно безпечні регіони:

Тут функціонування соціальної інфраструктури залишилося стабільним, однак необхідно враховувати потреби місцевого населення, а також забезпечувати ресурси для допомоги громадам, які постраждали від війни.

Виклики та перспективи системи соціального захисту у 2024 році

1. Поствоєнна адаптація системи:

Зростання кількості вразливих категорій населення, включаючи ветеранів, ВПО та постраждалих від війни, вимагає значного фінансування та адаптації програм. [47].

2. Фінансова стійкість:

Обмеженість бюджету в умовах економічної кризи створює потребу у впровадженні реформ, спрямованих на підвищення ефективності витрат.

3. Диджиталізація процесів:

Цифрові технології мають потенціал для значного покращення адресності та прозорості соціального захисту. [48].

4. Залучення міжнародної допомоги:

Інтеграція України до європейського простору відкриває доступ до програм фінансової підтримки та експертної допомоги, які можуть прискорити реформи у сфері соціального захисту.

Структура та елементи соціального захисту у 2024 році формуються під впливом значних викликів, однак, за умови реформування, вони мають потенціал забезпечити стійкість і соціальну справедливість, закладаючи основу для сталого розвитку України.

У 2024 році питання ефективності соціальної політики для України виходить на передній план, оскільки від її якості залежить не лише соціальна стабільність, а й темпи відновлення країни після війни, зменшення рівня соціального розшарування та формування довіри громадян до органів публічної влади. Сучасні виклики – від великомасштабної міграції населення до зростання рівня бідності та соціальної ізоляції – вимагають від держави нових, більш комплексних підходів до аналізу ефективності соціальної політики.

Основною проблемою оцінки ефективності соціального захисту в Україні залишається недосконалість системи збору даних. Брак консолідованої інформації на рівні місцевих і центральних органів влади ускладнює аналіз результативності заходів.

У цьому контексті необхідним є активне впровадження цифрових платформ, які дозволять забезпечити прозорість соціальних виплат і доступ до актуальної інформації про потреби населення. Такі рішення, як інтеграція реєстрів соціальних виплат, онлайн-платформи моніторингу та автоматизація процесів розподілу допомоги, можуть значно підвищити точність оцінки ефективності.

Ще одним важливим аспектом є необхідність врахування соціальної справедливості та адресності політики. У 2024 році акценти в соціальному захисті повинні зміститися від універсальних програм до більш таргетованих, які враховують індивідуальні потреби громадян. Для цього необхідно використовувати сучасні методи сегментації населення, такі як соціально-демографічний аналіз та кластеризація на основі даних про рівень доходів, стан здоров'я, місце проживання тощо. Особливу увагу слід приділити найбільш вразливим категоріям, зокрема внутрішньо переміщеним особам, ветеранам, багатодітним сім'ям та людям з інвалідністю.

На міжнародному рівні Україна має можливість інтегрувати найкращі практики оцінки ефективності соціальної політики. Наприклад, такі інструменти, як багатофакторні моделі аналізу, що використовуються в країнах Європейського Союзу, дозволяють оцінювати не лише прямий, але й опосередкований вплив соціальних програм на рівень зайнятості, демографічну динаміку та економічну

активність. Успішні кейси з Естонії, Польщі та Литви, які ефективно впровадили цифрові технології для оцінки та управління соціальними системами, можуть слугувати дорожньою картою для України.

Крім того, сучасна соціальна політика має бути оцінена через призму сталого розвитку. Це означає, що ефективність не може бути виміряна лише поточними результатами, такими як рівень бідності чи кількість наданих виплат. Необхідно враховувати довгострокові наслідки політики, зокрема її вплив на людський капітал, освіту, здоров'я та соціальну інтеграцію. Наприклад, інвестиції в якісну освіту та охорону здоров'я в короткостроковій перспективі можуть не давати негайного ефекту, але у майбутньому вони забезпечать зростання економічної активності та зниження навантаження на соціальну систему.

Одним із перспективних напрямів є застосування публічно-приватного партнерства у сфері соціального захисту. У 2024 році держава може залучати бізнес для створення соціальних програм, орієнтованих на розвиток трудових ресурсів, перекваліфікацію та працевлаштування вразливих категорій громадян. Така практика вже демонструє ефективність у країнах Скандинавії та Великобританії, де приватний сектор активно інвестує в соціальні проекти в обмін на податкові пільги чи інші преференції.

Ефективність соціальної політики є одним із ключових критеріїв, що визначають здатність держави забезпечувати соціальну справедливість, економічну стабільність і добробут населення. У 2024 році, в умовах післявоєнного відновлення України та інтеграції до європейського простору, питання оцінки ефективності соціальної політики стає особливо актуальним. Методологічні підходи до оцінки мають враховувати складність і багатогранність цієї сфери, охоплюючи як кількісні, так і якісні аспекти.

Воєнні дії продовжують суттєво трансформувати систему соціального захисту України, висвітлюючи як її слабкі сторони, так і можливості для розвитку. Одним із ключових викликів є нерівномірність регіонального розвитку, яка посилилася через бойові дії та вимушену міграцію. Виникла ситуація, за якої ресурси концентруються у регіонах, що приймають внутрішньо переміщених осіб,

тоді як постраждалі від війни території залишаються на межі гуманітарної катастрофи через брак ресурсів та обмежений доступ до соціальних послуг. Це породжує ризик тривалої соціальної нерівності, яка може стати джерелом напруженості у суспільстві навіть після завершення війни.

На 2024 рік ключовим завданням для системи публічного управління є пошук збалансованих підходів до відновлення соціальної справедливості та забезпечення рівного доступу до базових послуг для всіх громадян, незалежно від їхнього місця проживання чи статусу. Одним із напрямів вирішення цього питання може стати впровадження цифрових платформ для моніторингу потреб населення, що дозволить більш ефективно розподіляти ресурси. Використання таких інструментів, як "Дія", може стати основою для оперативного виявлення критичних потреб у регіонах, що найбільше постраждали, та забезпечення адресної допомоги.

Іншим важливим аспектом є розвиток програм соціальної адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб. На даний момент багато з них залишаються в умовах невизначеності щодо працевлаштування, доступу до медичних послуг та освіти. Системне вирішення цих питань вимагає інтеграції національних і місцевих зусиль. Наприклад, варто стимулювати створення програм із підтримки малого бізнесу серед ВПО, що дозволить не лише забезпечити їхню економічну стабільність, але й активізувати розвиток місцевої економіки у регіонах, які їх приймають. Одночасно необхідно розробляти довгострокові програми підтримки, які враховують не лише базові потреби, але й сприяють соціальній інтеграції через освіту, культуру та громадські ініціативи.

- Питання відновлення інфраструктури також залишатиметься центральним у 2024 році. Руйнування лікарень, шкіл, центрів соціальної допомоги створило велику прогалину у доступі до послуг, особливо на деокупованих територіях. Тут важливо не лише відновлювати зруйноване, але й забезпечувати сучасний рівень якості цих послуг. Зокрема, інвестування у мобільні медичні та соціальні бригади може стати тимчасовим, але ефективним рішенням для регіонів, де відновлення стаціонарної інфраструктури потребує значного часу[50].

- Водночас міжнародна допомога, яка активно залучається у процес відбудови, має бути чітко інтегрована у національні пріоритети та використовуватися максимально прозоро.

Не менш важливим є питання реабілітації ветеранів та постраждалих від війни. У 2024 році на державному рівні необхідно створити комплексну систему підтримки, яка охоплюватиме медичну, психологічну, соціальну та професійну реабілітацію. Це завдання є не лише гуманітарним, але й стратегічним, адже успішна інтеграція ветеранів у суспільство сприятиме зменшенню соціальної напруженості та посиленню економічної активності.

Аналізуючи виклики, важливо також враховувати роль громадянського суспільства, яке стало невід'ємною частиною системи соціального захисту під час війни. Волонтерські ініціативи, благодійні фонди та громадські організації заповнюють прогалини, де держава не може впоратися самотійно. На 2024 рік ключовим завданням буде побудова партнерських відносин між державними інституціями та громадським сектором для створення спільної системи реагування на кризи та забезпечення довготривалих результатів.

Таким чином, система соціального захисту України у 2024 році перебуває на критичному етапі трансформації. Війна висвітлила слабкі місця, але водночас створила можливості для впровадження інновацій та нових підходів. Успіх у цій сфері залежатиме від здатності органів публічного управління мислити стратегічно, діяти оперативно та залучати ресурси як всередині країни, так і на міжнародному рівні. Від цього залежатиме не лише соціальна стабільність у короткостроковій перспективі, але й формування основ для сталого розвитку України після завершення війни.

РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК СФЕРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН З УРАХУВАННЯМ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

3.1 Роль цифровізації та інновацій у соціальній сфері

У 2024 році цифрові платформи стають не лише важливим інструментом модернізації публічного управління, а й фундаментом для забезпечення ефективного надання соціальних послуг. Цифровізація управлінських процесів дозволяє значно підвищити прозорість, оперативність і якість роботи соціальних інститутів, адаптуючи їх до потреб сучасного суспільства. [51] Автоматизація розподілу соціальних послуг та використання блокчейн-технологій відкривають нові горизонти для оптимізації соціальної політики.

Автоматизація є ключовим етапом цифрової трансформації в соціальній сфері. Завдяки сучасним цифровим платформам відбувається спрощення та пришвидшення надання послуг, що, своєю чергою, сприяє економії ресурсів і покращенню взаємодії між громадянами та державою:

1. Єдині реєстри отримувачів соціальних послуг:

Впровадження єдиних цифрових баз даних дозволяє об'єднати інформацію про отримувачів соціальних послуг, їх потреби, попередню історію отримання допомоги та статус запитів. Це мінімізує ризик дублювання послуг, виключає помилки, пов'язані з людським фактором, і гарантує адресність підтримки.

2. Централізовані системи подачі заявок:

Сучасні платформи дають змогу громадянам подавати заявки на соціальні послуги онлайн, без необхідності фізичного відвідування установ. Завдяки автоматизованому процесу обробки таких заявок час ухвалення рішень скорочується в рази, а громадяни отримують зворотний зв'язок у реальному часі.

3. Прозорість і моніторинг:

Цифрові системи забезпечують постійний моніторинг і аналіз розподілу ресурсів. Використання автоматизованих звітів і дашбордів дає змогу оцінити ефективність надання послуг, виявити можливі зловживання та оперативно реагувати на проблеми.

Цифровізація соціальних послуг в Україні вже продемонструвала певні досягнення, проте ключовим викликом залишається нерівномірність впровадження технологій у різних регіонах. Наприклад, міста мають більше ресурсів для розвитку цифрових платформ, тоді як у сільській місцевості доступ до базових цифрових інструментів обмежений через низьку інтернет-покритість, нестачу кваліфікованих кадрів та відсутність фінансування.

На рівні державних ініціатив, таких як "Дія", було створено платформу, яка значно спрощує доступ до послуг. Однак критичним залишається питання, чи всі категорії населення можуть скористатися цими послугами. Наприклад, літні люди або люди з інвалідністю часто стикаються з бар'єрами, такими як відсутність знань чи необхідного обладнання для роботи з цифровими сервісами.

- Ефективність автоматизації соціальних процесів також викликає певні питання. Хоча цифрові реєстри та автоматичні алгоритми дозволяють скоротити час розгляду заявок, їхній повний потенціал не реалізований через фрагментарність інтеграції між різними державними органами. Відсутність єдиної бази даних для всіх соціальних послуг ускладнює обмін інформацією між відомствами, що створює ризики дублювання або втрати даних. [52].

Фінансування соціальних послуг в Україні є однією з найбільш чутливих і складних тем. Основне навантаження припадає на державний бюджет, який постійно стикається з дефіцитом ресурсів. У 2024 році ця проблема загострилася через військові дії, економічні виклики та необхідність фінансування відновлення країни.

Інструменти, які використовуються для розподілу коштів, часто є застарілими та не враховують можливостей сучасних технологій. Наприклад, механізми фінансування базуються на застарілих формульних підходах, які не враховують реальних потреб громадян. Це призводить до нерівномірного розподілу ресурсів, коли регіони з більшою кількістю вразливих груп отримують недостатнє фінансування.

Міжнародна допомога та гранти є важливими джерелами підтримки, проте їхній вплив обмежений, якщо держава не впроваджує системного підходу до їх

використання. Більше того, непрозорість у використанні таких коштів може знижувати довіру міжнародних партнерів та донорів.

- Шляхи вирішення та перспективи:

Покращення фінансування та цифровізації соціальної сфери в Україні вимагає впровадження інноваційних підходів, орієнтованих на системність та ефективність [53]:

- 1.Інтеграція єдиної платформи управління послугами:

Необхідно створити єдину платформу для всіх соціальних послуг, яка буде інтегрувати дані про громадян, автоматично обробляти заявки, аналізувати потреби та контролювати розподіл коштів. Це дозволить уникнути дублювання інформації та забезпечить швидкість і прозорість.

- 2.Цифрова інклюзивність:

Забезпечення доступу до цифрових послуг для всіх категорій населення — важливий аспект. Це може включати навчання цифровій грамотності, надання безкоштовного доступу до інтернету в сільській місцевості та створення спеціальних інтерфейсів для людей з інвалідністю.

- 3.Використання інноваційних фінансових механізмів:

Державно-приватне партнерство (ДПП) може стати ключовим джерелом додаткового фінансування. [54]Наприклад, приватні компанії можуть інвестувати в створення цифрових платформ або підтримувати соціальні програми, отримуючи пільги чи податкові знижки.

- 4.Моніторинг і контроль ефективності фінансування:

Впровадження систем моніторингу, які базуються на великих даних (Big Data) та штучному інтелекті, дозволить не лише контролювати розподіл коштів, але й прогнозувати майбутні потреби у фінансуванні.

- 5.Адаптація міжнародного досвіду:

Україна має вивчати кращі практики інших країн у сфері цифровізації та фінансування соціальних послуг. Наприклад, використання блокчейн-технологій для забезпечення прозорості соціальних виплат, як це роблять в Естонії, може значно зменшити корупційні ризики. [55]

На сьогодні бюджетні механізми фінансування соціальної сфери базуються на традиційних підходах:

1. Розподіл за галузевими статтями:

Кошти виділяються на основі попередньо визначених потреб, які формуються Міністерством соціальної політики України. Однак такий підхід нерідко обмежує гнучкість у реагуванні на нові виклики, наприклад, збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

2. Дотації та субвенції місцевим бюджетам:

Місцеві органи влади отримують фінансову підтримку від держави для забезпечення соціальних послуг. Водночас ефективність використання цих коштів залежить від рівня компетентності місцевих управлінців, що може призводити до нерівномірного надання послуг.

3. Цільові програми:

Державні програми, спрямовані на підтримку окремих категорій громадян, таких як малозабезпечені сім'ї, ветерани чи особи з інвалідністю, мають значний вплив, але через недосконалість системи моніторингу часто стикаються з проблемами у використанні коштів.

Ключовою проблемою бюджетного фінансування залишається його недостатність. Дефіцит бюджету, пов'язаний з війною та економічними викликами, знижує можливості для розширення соціальних програм. [56] Також відсутність автоматизованих систем контролю унеможливорює оперативне коригування витрат.

Перспективи розвитку:

1. Реформа механізмів фінансування:

Запровадження автоматизованих систем розподілу фінансування, що базуються на реальних потребах населення, дозволить підвищити прозорість і зменшити витрати.

2. Активізація державно-приватного партнерства:

Створення сприятливих умов для інвестицій у соціальну сферу, таких як податкові пільги чи спрощення регуляторних процедур, може залучити додаткові ресурси.

3. Посилення міжнародної співпраці:

Інтеграція міжнародної допомоги в національну систему шляхом розробки спільних проєктів та створення єдиної платформи координації.

4. Децентралізація фінансування:

Надання громадам більшої фінансової автономії за умови створення механізмів вирівнювання доходів між регіонами.

Фінансування соціальних послуг залишається критично важливим питанням для України в 2024 році. Системні реформи, що базуються на інтеграції інноваційних технологій, партнерстві з приватним сектором і міжнародною спільнотою, дозволять забезпечити ефективний розподіл ресурсів та підвищити рівень соціального захисту для всіх громадян.

Фінансування соціальної сфери в Україні у 2024 році стоїть на перехресті викликів і можливостей, що потребують глибокого аналізу для формування ефективних стратегій управління. Сучасна реальність вимагає оптимізації існуючих механізмів, використання новітніх технологій, а також пошуку додаткових джерел ресурсів.

3.2 Впровадження європейських стандартів соціального захисту в Україні

У сучасних умовах реалізація європейських стандартів соціального захисту є не лише вимогою євроінтеграції, але й нагальною необхідністю для досягнення соціальної стабільності та забезпечення гідного рівня життя для всіх громадян України.

Дпровадження європейських стандартів соціального захисту в Україні набуває особливої значущості, враховуючи наслідки багаторічної війни, економічної кризи та міграційних викликів. Ці обставини вимагають від України рішучих і системних змін у соціальній сфері, які дозволять не лише подолати існуючі виклики, але й закласти основу для сталого розвитку суспільства.

Одним із центральних елементів є адаптація законодавства. Нині багато положень українських законів лише частково відповідають європейським нормам,

а їх реалізація часто залишається формальною. Наприклад, хоча Закон "Про соціальні послуги" передбачає доступність допомоги для вразливих груп, бракує механізмів фінансування та прозорого моніторингу цих послуг. Європейський досвід показує, що для ефективності потрібна чітка координація між різними рівнями влади, участь громадських організацій і забезпечення автономії виконавців соціальних послуг.

Іншим важливим аспектом є зміна підходів до фінансування соціального захисту. У країнах ЄС використовуються комбіновані моделі, де фінансування соціальних програм базується не лише на державних ресурсах, а й на залученні приватного сектору та міжнародної допомоги. Україні варто перейняти цю практику, зокрема шляхом створення публічно-приватних партнерств у соціальній сфері. Це дозволить збільшити обсяг доступних ресурсів, а також підвищити ефективність їх використання.

Одним із головних бар'єрів на шляху до впровадження європейських стандартів є низький рівень професійної підготовки працівників соціальної сфери. Станом на 2024 рік, значна частина фахівців не має доступу до сучасних методик роботи, знань про європейські стандарти та навичок використання цифрових інструментів. Це створює розрив між вимогами суспільства та можливостями системи соціального захисту.

Європейські країни інвестують значні кошти у навчання та перекваліфікацію своїх кадрів. Наприклад, у Нідерландах діє програма "Lifelong Learning", яка забезпечує постійний доступ фахівців до нових знань і технологій. Україні необхідно запровадити подібні ініціативи, орієнтуючись на розвиток професійних компетенцій у таких напрямках:

- Управління соціальними послугами на основі даних (data-driven management).
- Робота з цифровими платформами для надання послуг громадянам.
- Міжнародні стандарти етики та забезпечення інклюзивності.

Окрему роль у трансформації соціального захисту відіграє цифровізація. Станом на 2024 рік, Україна зробила помітні кроки у впровадженні електронних

послуг, таких як платформа "Дія", яка дозволяє громадянам отримувати державні послуги онлайн. Проте у сфері соціального захисту цифровізація ще не досягла бажаного рівня.

Європейський досвід свідчить, що цифрові рішення значно скорочують адміністративні витрати, мінімізують корупційні ризики та роблять систему більш прозорою для громадян. Україні потрібно зосередитися на розробці єдиної платформи для управління соціальними послугами, яка включатиме:

- Автоматизований облік потреб населення.
- Онлайн-звернення за допомогою та консультації.
- Систему моніторингу якості надання послуг.
- Для досягнення ефективності у забезпеченні соціальної захищеності

громадян в умовах інтеграційних процесів необхідно розробити системний підхід, який охоплюватиме такі ключові аспекти [57]:

1. Розширення соціальних гарантій. Це передбачає не лише збереження існуючих соціальних стандартів, але й розширення доступу до них через інклюзивну політику. Пріоритетом має стати підтримка вразливих груп: внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, осіб з інвалідністю, багатодітних сімей та інших категорій, які особливо потребують підтримки.

2. Інституційна спроможність. Держава повинна зміцнювати інституції, відповідальні за реалізацію соціальної політики. [58] Це включає підвищення рівня професійної компетенції працівників, забезпечення прозорості у діяльності соціальних служб та впровадження сучасних цифрових технологій для оптимізації процесів.

3. Фінансова стійкість. Забезпечення соціальної захищеності неможливе без фінансової основи. Для цього важливо створювати умови для зростання економіки, підвищення ефективності бюджетного фінансування та залучення міжнародної фінансової допомоги. [59]

4. Громадянська участь. Ефективність соціальної політики значно підвищується за умови активного залучення громадянського суспільства.

Громадські організації можуть не лише виступати партнерами держави, але й забезпечувати зворотний зв'язок щодо ефективності впроваджуваних програм.

Моніторинг та оцінка ефективності. Регулярний аналіз результатів соціальних реформ дозволяє оперативно виявляти недоліки та коригувати підходи. Запровадження системи моніторингу та звітності сприяє підвищенню відповідальності державних органів та прозорості їх роботи.

Впровадження європейських стандартів соціального захисту є ключовим етапом адаптації України до умов євроінтеграції. Європейський Союз сформував комплексну систему соціального захисту, яка базується на принципах солідарності, рівності, доступності та соціальної справедливості. В умовах посилення викликів, пов'язаних із воєнними діями, економічною нестабільністю та соціальною нерівністю, Україні необхідно не лише імплементувати європейські норми, але й забезпечити їх ефективне функціонування на практиці.

1. Основи європейських стандартів соціального захисту

Європейські стандарти базуються на низці нормативних документів, таких як Європейська соціальна хартія, Загальна декларація прав людини, та Лісабонська стратегія. Вони передбачають такі ключові аспекти:

- Доступність соціальних послуг: гарантія отримання базових послуг усім верствам населення.
- Рівність і недискримінація: запобігання будь-яким формам дискримінації за статтю, віком, національністю чи станом здоров'я.
- Інтеграція ринків праці та соціальної політики: підтримка зайнятості, підвищення рівня доходів та соціальної інклюзії.
- Інноваційний підхід до соціальних послуг: цифровізація процесів, розвиток е-сервісів для громадян.

2. Актуальність впровадження стандартів в Україні

Україна вже зробила перші кроки у напрямі адаптації соціальної політики до європейських норм. Серед них:

- Прийняття Закону України "Про соціальні послуги", який враховує ключові положення Європейської соціальної хартії.

- Розробка Державної стратегії подолання бідності.
- Участь у міжнародних проєктах з адаптації соціальних стандартів, зокрема під егідою Ради Європи.

Однак впровадження європейських стандартів в Україні стикається з низкою викликів:

- Недостатнє фінансування соціальних програм.
- Низький рівень професійної підготовки фахівців.
- Відсутність ефективного моніторингу та оцінки реалізації соціальних послуг.

Країни Європейського Союзу демонструють високі стандарти соціального захисту, які базуються на принципах доступності, рівності, інклюзивності та ефективності. Їхній досвід є цінним прикладом для України, яка перебуває у процесі трансформації соціальної політики. Розглянемо ключові аспекти європейського досвіду у впровадженні ефективних систем соціального захисту, актуальних на 2024 рік, та можливості його адаптації до українських реалій.

1. Інституційні механізми та організація системи

У країнах ЄС функції соціального захисту виконують як державні інституції, так і органи місцевого самоврядування, що забезпечує гнучкість і адресність послуг. Наприклад:

- Швеція: система побудована на децентралізації. Муніципалітети відповідають за соціальне забезпечення, зокрема послуги для літніх людей та дітей. Це дозволяє краще враховувати місцеві потреби.

- Німеччина: поєднання державних і приватних ініціатив через страхову модель, яка охоплює медичне, пенсійне та безробітне страхування.

Україні варто врахувати цей досвід і зміцнити інституційну взаємодію між центральними органами влади, місцевими громадами та громадськими організаціями.

2. Принцип адресності та справедливості

Європейські системи соціального захисту орієнтовані на індивідуальні потреби кожного громадянина. Наприклад:

- Фінляндія: програма "Basic Income Experiment" спрямована на підтримку базового доходу для людей, які залишилися без роботи, без бюрократичних перешкод. [60]

- Франція: спеціалізовані соціальні служби, які надають індивідуальні послуги, наприклад, психологічну підтримку, юридичні консультації та допомогу в працевлаштуванні.

В Україні адресність часто залишається декларативною через недостатню цифровізацію і слабкий контроль за розподілом ресурсів. Використання сучасних інструментів аналітики та баз даних може значно покращити цей аспект.

3. Фінансування соціальної політики

Стабільне фінансування є основою успішних соціальних систем у ЄС. Основні джерела:

Державний бюджет, включаючи цільові податки (наприклад, соціальне страхування в Данії). [61].

- Залучення приватних інвестицій через публічно-приватне партнерство (Нідерланди).

- Європейські фонди, такі як Європейський соціальний фонд (ESF), що підтримує програми інтеграції та підвищення кваліфікації.

Для України важливим є забезпечення прозорості бюджетного планування та використання міжнародної фінансової допомоги, особливо у співпраці з ЄС.

4. Інноваційні підходи та цифровізація

Європейський Союз активно використовує інноваційні технології для покращення доступу до соціальних послуг:

- Естонія: інтегрована цифрова система e-Estonia дозволяє громадянам отримувати всі соціальні послуги онлайн, включаючи оформлення допомоги, запис на консультацію або оплату послуг.

- Італія: використання штучного інтелекту для прогнозування потреб у соціальних послугах на основі демографічних даних.

Україні необхідно масштабувати платформу "Дія" для повноцінного охоплення соціального захисту, впроваджуючи електронні соціальні паспорти та онлайн-сервіси для громадян.

5. Інвестиції в людський капітал

Системи соціального захисту ЄС надають пріоритет підвищенню кваліфікації населення:

- Данія: програми lifelong learning (безперервного навчання), які дозволяють людям будь-якого віку перекваліфіковуватися.
- Швеція: гранти на навчання для безробітних, які покривають витрати на освіту та забезпечують фінансову підтримку.

Для України актуальними є програми підтримки ветеранів, внутрішньо переміщених осіб та інших соціально вразливих груп через навчання та перекваліфікацію, орієнтовані на актуальні потреби ринку праці.

Досвід ЄС у впровадженні ефективної системи соціального захисту демонструє важливість інтеграції політики, інституцій та технологій. Для України це означає:

- Розробку інноваційних механізмів фінансування.
- Зміцнення професійного потенціалу працівників соціальної сфери.
- Створення цифрової екосистеми для управління соціальними послугами.
- Використання міжнародних фондів для підтримки реформ.

Адаптація цього досвіду дозволить Україні не лише досягти відповідності європейським стандартам, але й забезпечити стійкість та ефективність соціальної системи у довгостроковій перспективі.

Країни Європейського Союзу є прикладом побудови стійких і ефективних систем соціального захисту, які базуються на принципах рівності, інклюзивності, адресності та доступності. Вивчення їхнього досвіду є ключовим для України, яка прагне впровадити європейські стандарти та адаптувати найкращі практики для власних реалій.

У країнах ЄС системи соціального захисту поділяються на три основні моделі:

- Скандинавська модель (Швеція, Данія, Фінляндія): ця модель відома високим рівнем соціальних витрат і державного втручання. Громадяни мають доступ до універсальних соціальних послуг, таких як безкоштовна освіта, охорона здоров'я та підтримка сімей.

Приклад: У Швеції муніципалітети є ключовими виконавцями соціальної політики. Кожен регіон має ресурси для адаптації послуг до місцевих потреб, що гарантує ефективність[62]

У 2024 році Україна може врахувати цей досвід, розширивши можливості громад у впровадженні локальних соціальних програм.

- Континентальна модель (Німеччина, Франція, Нідерланди): ґрунтується на соціальному страхуванні, де громадяни та роботодавці вносять внески до страхових фондів. Це забезпечує стабільність фінансування і зменшує навантаження на державний бюджет.

Приклад: Німеччина активно використовує принцип публічно-приватного партнерства в соціальних програмах. У рамках програми професійної реабілітації людей з інвалідністю держава співпрацює з приватними компаніями, які забезпечують працевлаштування та адаптацію таких осіб.

- Англосаксонська модель (Велика Британія, Ірландія): акцент робиться на стимулюванні працевлаштування та підтримці найбільш вразливих груп населення.

Приклад: У Великій Британії впроваджена програма Universal Credit, яка об'єднує різні види соціальної допомоги в один платіж. Це спрощує процес отримання допомоги та знижує адміністративні витрати.

Україна може обрати елементи з кожної моделі, адаптуючи їх до місцевих умов. Наприклад, комбінація соціального страхування та розширення ролі місцевих громад дозволить оптимізувати соціальну політику.

Децентралізація соціальних послуг: досвід Польщі

Одним із яскравих прикладів адаптації європейських стандартів є Польща, яка впровадила реформу децентралізації у соціальній сфері. Відповідальність за надання багатьох послуг, таких як догляд за літніми людьми або підтримка багатодітних сімей, була передана на рівень місцевих органів самоврядування.

- **Результат:** Це сприяло підвищенню адресності та ефективності послуг. Місцеві органи краще розуміють потреби населення та мають більшу гнучкість у прийнятті рішень.

- **Адаптація в Україні:** Зважаючи на проведену реформу децентралізації, Україна може застосувати польський підхід, передаючи більше функцій у соціальній сфері об'єднаним територіальним громадам.

Цифровізація як основа ефективності: досвід Естонії

Естонія є прикладом успішної цифровізації системи соціального захисту. Завдяки платформі e-Estonia громадяни можуть онлайн отримувати соціальні послуги, подати заявку на допомогу чи перевірити статус виплат[63].

Особливість: Використання інтегрованої бази даних, яка дозволяє автоматично перевіряти право на отримання допомоги та попереджати помилки.

Переваги: Скорочення часу обробки заявок, зниження корупційних ризиків та підвищення прозорості.

Перспектива для України: Розширення функцій платформи "Дія" для інтеграції соціальних послуг стане важливим кроком до цифрової трансформації.

Підтримка найбільш вразливих груп: досвід Франції

Франція відома своєю системою підтримки сімей та дітей. Програма CAF (Caisse d'Allocations Familiales) надає фінансову допомогу сім'ям із низьким доходом, включаючи оплату за дитячі садки, шкільні обіди та інші послуги.

- **Реальні зміни:** Програма зменшила рівень дитячої бідності та сприяла гендерній рівності, дозволяючи обом батькам працювати.

- **Реалізація в Україні:** Враховуючи демографічні виклики, Україна може розробити подібну програму, орієнтовану на підтримку багатодітних сімей та молодих батьків.

Фінансова стабільність: досвід Нідерландів

- У Нідерландах соціальні програми фінансуються за рахунок страхових внесків і додаткових податків. Крім того, активно залучаються приватні інвестиції через партнерство з бізнесом[64]

- Модель: Програми довгострокового догляду для літніх людей фінансуються спільно державою, громадянами та приватними фондами.

- Рекомендація для України: Запровадження додаткових джерел фінансування, таких як соціальне страхування, може зменшити навантаження на державний бюджет.

Досвід країн ЄС доводить, що ефективна система соціального захисту має бути гнучкою, цифровізованою, фінансово стійкою та орієнтованою на потреби населення. Для України це означає:

- Використання європейських підходів до децентралізації та залучення громад до управління соціальними послугами.

- Розширення цифрових можливостей платформи "Дія" для інтеграції соціальних послуг.

- Впровадження програм підтримки вразливих груп за прикладом Франції чи Великої Британії.

- Оптимізацію фінансування через страхові моделі та партнерства з бізнесом.

Адаптація цього досвіду в умовах 2024 року дозволить не лише підвищити ефективність соціального захисту, але й закласти основи для сталого розвитку та підвищення якості життя населення України.

Україна, маючи амбітні цілі інтеграції до Європейського Союзу, стикається з необхідністю реформування системи соціального захисту як важливої складової загальної трансформації державного управління. Впровадження найкращих європейських практик дозволить не лише покращити якість життя громадян, але й продемонструвати готовність до інтеграції в європейську спільноту через відповідність стандартам, закладеним у стратегічних документах ЄС.

Практичні аспекти адаптації європейського досвіду

1. Цільові соціальні програми для вразливих груп

- Європейські країни мають багатий досвід у створенні адресних програм підтримки, орієнтованих на конкретні соціальні групи. Наприклад, французька система CAF (Caisse d'Allocations Familiales) забезпечує фінансову підтримку для багатодітних сімей, допомогу для оплати дитячих садків і субсидії на житло для сімей із низькими доходами. [65]

В Україні такі програми можна адаптувати, враховуючи значний вплив війни на соціальну сферу. Наприклад:

- Програми реінтеграції внутрішньо переміщених осіб (ВПО): Враховуючи мільйони переміщених осіб, необхідно створити універсальну систему соціальної підтримки, яка охоплює фінансову допомогу, доступ до медичних і освітніх послуг, а також сприяння в працевлаштуванні.

- Підтримка ветеранів: Використовуючи підхід, схожий на той, що застосовується у Великій Британії, де ветерани отримують спеціалізовану підтримку через інтеграцію послуг охорони здоров'я, працевлаштування та соціальної допомоги.

2. Інтеграція соціальних послуг через цифровізацію

Естонський досвід цифровізації може стати основою для масштабної реформи в Україні. У 2024 році особливо актуальним буде:

- Створення єдиного реєстру соціальних послуг: Упровадження інтегрованої платформи, яка об'єднає дані про одержувачів соціальної допомоги, дозволить знизити дублювання функцій і покращити адресність підтримки.

- Автоматизація процесів: Використання штучного інтелекту для оцінки права на пільги чи допомогу зменшить рівень бюрократії та прискорить розгляд заявок. Наприклад, система може автоматично перевіряти доходи домогосподарств для нарахування субсидій.

3. Модернізація механізмів фінансування

Фінансова сталість системи соціального захисту є ключовим викликом для України. У Нідерландах широко застосовується модель соціального страхування, яка передбачає спільне фінансування послуг через внески громадян, роботодавців і держави. Для України можливими є такі кроки:

- Запровадження страхових фондів: Наприклад, створення окремого фонду довгострокового догляду для літніх людей, що фінансуватиметься за рахунок обов'язкових внесків працюючих громадян.

- Партнерство з бізнесом: Через механізми державно-приватного партнерства можна залучати приватні інвестиції для фінансування таких ініціатив, як будівництво соціального житла чи створення центрів підтримки ветеранів.

4. Підвищення компетенцій фахівців у сфері соціального захисту

Розвиток людського капіталу європейських країн значною мірою залежить від постійного навчання та професійного розвитку фахівців. Україна може запровадити:

- Національну програму підвищення кваліфікації: Включення до навчальних програм тем, пов'язаних із цифровими технологіями, комунікацією з вразливими групами, а також використанням інноваційних підходів до соціальної роботи.

- Партнерства з ЄС: Встановлення співпраці з навчальними закладами ЄС для проведення обміну досвідом та стажування українських спеціалістів.

5. Моніторинг та оцінка ефективності

Одним із важливих компонентів європейських соціальних систем є механізми моніторингу та оцінки ефективності програм. У Німеччині та Швеції для цього використовуються регулярні опитування населення, аналітичні звіти й аудит соціальних витрат. В Україні можна:

- Створити незалежний орган моніторингу: Цей орган буде оцінювати ефективність соціальних програм на основі чітких показників, таких як зниження рівня бідності, доступність послуг та ефективність використання коштів.

- Запровадити громадський контроль: Участь громадських організацій і представників громад у моніторингу підвищить прозорість та довіру до системи.

Впровадження європейського досвіду в українську систему соціального захисту не позбавлене викликів. Головними з них є обмежені фінансові ресурси, низька цифрова грамотність населення у сільській місцевості, а також необхідність модернізації інфраструктури. Однак, з іншого боку, наявність політичної волі,

підтримка міжнародних партнерів і готовність громадянського суспільства до змін створюють сприятливі умови для реформ.

У 2024 році адаптація європейських стандартів у соціальну систему України є важливим етапом для її трансформації. Використання цифрових рішень, запровадження адресних програм, децентралізація послуг та модернізація фінансових механізмів дозволять створити стійку, ефективну та прозору систему соціального захисту. Це не лише сприятиме підвищенню якості життя громадян, але й стане вагомим кроком до інтеграції України в європейський простір.

ВИСНОВКИ

Успішне забезпечення соціальної захищеності в умовах активізації інтеграційних процесів не лише сприятиме добробуту громадян, а й слугуватиме основою для довгострокового економічного та політичного розвитку держави. Це підвищить рівень довіри громадян до інститутів влади, зміцнить соціальну стабільність та сприятиме формуванню позитивного іміджу України на міжнародній арені.

Таким чином, комплексний підхід до вирішення проблем соціальної захищеності з урахуванням інтеграційних викликів є ключовим завданням державної політики, спрямованої на побудову сильної та справедливої держави, де кожен громадянин матиме рівні можливості для розвитку та захисту своїх прав.

Методологічні підходи до оцінки ефективності соціальної політики повинні бути гнучкими, багатовимірними та інтегрованими в систему публічного управління. Вони мають забезпечувати не лише оцінку результатів, але й слугувати інструментом для ухвалення управлінських рішень, що сприятимуть досягненню соціальної справедливості та економічного розвитку країни.

Сучасна система соціального захисту в Україні, що формується під впливом війни, економічних викликів та інтеграційних процесів з ЄС, потребує комплексного підходу до оцінки її ефективності. Використання кількісних методів (індикатори, економетричні моделі) дозволяє виміряти вплив соціальних програм на рівень життя населення, тоді як якісні методи (опитування, експертні оцінки) дають змогу врахувати суб'єктивні фактори та індивідуальні потреби громадян. Інтеграція цих підходів, а також порівняння з міжнародними стандартами, є ключовим для подолання таких викликів, як непрозорість системи, недостатня цифровізація та регіональна нерівність. Для підвищення ефективності соціальної політики необхідно розвивати цифрові платформи моніторингу, впроваджувати адресний підхід та залучати громадськість до оцінки результатів.

Основні законодавчі акти у сфері соціальної захищеності визначають загальні рамки для реалізації державної політики, проте їхнє впровадження

ускладнене низкою чинників: недостатнім фінансуванням, бюрократичними процедурами, відсутністю ефективного моніторингу та контролю.

Для того, щоб покращити систему соціального захисту в Україні та привести її у відповідність до сучасних вимог, важливим є акцент на декількох ключових аспектах, які дозволяють забезпечити ефективність реалізації нормативно-правових актів і привести систему до більш сталого розвитку.

Отже, для подальшого розвитку та удосконалення системи соціального захисту в Україні необхідно не лише реформи в нормативно-правовій сфері, а й значні зміни в інституційній структурі та механізмах надання послуг. Інтеграція цифрових технологій, розвиток публічно-приватного партнерства, підвищення ефективності моніторингу та оцінки соціальних програм, а також адаптація до змін у соціально-економічних умовах є важливими кроками для того, щоб система соціального захисту могла ефективно працювати в умовах сучасних викликів.

Система управління соціальною політикою також потребує реформування. Важливо впровадити ефективну систему моніторингу та оцінки соціальних програм, яка базуватиметься на прозорих даних і результатах незалежного аудиту. Наприклад, створення спеціалізованого аналітичного центру, який аналізуватиме ефективність програм, дозволить оперативно коригувати політику, враховуючи зміну соціально-економічної ситуації.

Децентралізація є ще одним перспективним напрямом розвитку. Надання місцевим громадам більшої автономії в реалізації соціальних програм дозволить враховувати регіональні особливості та потреби. Однак це вимагає одночасного зміцнення фінансової бази місцевих органів влади та підвищення кваліфікації їхніх працівників.

На 2024 рік Україна досягла значного прогресу в запровадженні європейських стандартів у соціальному захисті та зайнятості. Однак ці реформи ще перебувають у стані розвитку, що вимагає постійної підтримки з боку держави, міжнародних партнерів та активної участі громадянського суспільства. Успішна інтеграція цих практик створює основу для стабільності та сталого розвитку, наближаючи Україну до європейської спільноти.

Продовжуючи аналіз впливу Угоди про асоціацію на соціальну сферу України, у 2024 році важливо враховувати нові виклики та можливості, які постають перед державою в умовах геополітичної нестабільності, економічної трансформації та соціальної адаптації населення.

Важливо зазначити, що впровадження кращих європейських практик супроводжується значними викликами. Зокрема, триваюча війна, економічні труднощі та дефіцит ресурсів ставлять під сумнів повноцінну реалізацію деяких реформ. Проте, завдяки підтримці Європейського Союзу та міжнародних партнерів, Україна має можливість продовжувати рух у напрямку європейських стандартів, активно адаптуючи та впроваджуючи найкращі практики.

На 2025 рік інтеграція європейських стандартів у соціальну сферу є основою для формування ефективної та прозорої системи соціального захисту, яка відповідатиме потребам українського суспільства та відповідатиме сучасним європейським викликам.

Фінансування соціальних послуг залишається критично важливим питанням для України в 2024-25 роках. Системні реформи, що базуються на інтеграції інноваційних технологій, партнерстві з приватним сектором і міжнародною спільнотою, дозволять забезпечити ефективний розподіл ресурсів та підвищити рівень соціального захисту для всіх громадян.

Фінансування соціальної сфери в Україні стоїть на перехресті викликів і можливостей, що потребують глибокого аналізу для формування ефективних стратегій управління. Сучасна реальність вимагає оптимізації існуючих механізмів, використання новітніх технологій, а також пошуку додаткових джерел ресурсів.

Адаптація європейських стандартів у соціальну систему України є важливим етапом для її трансформації. Використання цифрових рішень, запровадження адресних програм, децентралізація послуг та модернізація фінансових механізмів дозволять створити стійку, ефективну та прозору систему соціального захисту. Це не лише сприятиме підвищенню якості життя громадян, але й стане вагомим кроком до інтеграції України в європейський простір.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Петренко О.В. Інтеграційні процеси в соціальній політиці України: виклики та перспективи // Економіка України : наук. журн. – 2023. – №4. – С. 25–35.
2. Іванченко В.М. Соціальна політика в умовах євроінтеграції: виклики та можливості : монографія. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2023. – 312 с.
3. Київська школа економіки (KSE). Соціальні видатки: що і чому фінансує держава у 2023 році : навч. посіб. – Київ: KSE, 2023. – 85 с.
4. OECD. Social Welfare Systems in Transition: Ukraine Case Study. Paris: OECD Publishing, 2023. URL: <https://www.oecd.org/>
5. Європейська соціальна хартія (переглянута). Страсбург: Рада Європи, 1996. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal/home>
6. Іванов О.М. Соціальна захищеність в умовах глобальних викликів : монографія. – Київ: Інститут соціальних досліджень, 2022. – 280 с.
7. Міністерство соціальної політики України. Звіти про реалізацію соціальних програм у 2023–2024 роках. – URL: <https://www.msp.gov.ua>.
8. Соціальна політика та її вплив на рівень життя населення: новітні методи оцінки : кол. моногр. / за ред. О.М. Сидорчука. – Одеса: Видавництво "Астропринт", 2024. – 456 с.
9. Державна служба статистики України. Звіти про соціально-економічний розвиток України. – URL: <https://ukrstat.gov.ua>.
10. Мельник І.В. Методологія оцінки ефективності соціальної політики в умовах цифрової трансформації : монографія. – Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2024. – 320 с.
11. Дія. Офіційний сайт цифрової платформи для отримання соціальних послуг. – URL: <https://diia.gov.ua>.
12. Семенчук Р.І. Кількісні індикатори оцінки ефективності соціальної політики: новітні підходи // Вісник соціальної економіки : наук. журн. – 2023. – № 2. – С. 67-80.

13. Семенюк О.В. Інтеграція кількісних та якісних методів у соціальній політиці: досвід України // Вісник економічної науки : наук. журн. – 2024. – № 1. – С. 56-70.

14. Гончаренко С.В. Інтеграція кількісних та якісних методів у соціальній політиці : монографія. – Львів: Ліга-Прес, 2024. – 144 с.

15. Конституція України. – Прийнята 28 червня 1996 року. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

16. Закон України "Про державні соціальні стандарти та державні гарантії". – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2016-19>.

17. Закон України "Про соціальні послуги" № 2671-VIII від 17.01.2019. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>.

18. Закон України "Про основи соціального захисту ветеранів війни та членів їх сімей". – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12>.

19. Ковальчук Л.П. Правове регулювання соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Україні // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2024. – № 3. – С. 34–41.

20. Демченко Т.В. Реформування системи соціального захисту в умовах війни: правові та економічні аспекти // Економіка та держава. – 2024. – № 1. – С. 23–30.

21. Закон України "Про соціальні послуги" № 2671-VIII від 17.01.2019. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>.

22. Закон України "Про державну допомогу сім'ям з дітьми". – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-14>.

23. Закон України "Про державну допомогу сім'ям з дітьми". – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-14>.

24. Лисенко О.В. Соціальний захист осіб з інвалідністю в умовах війни: правові аспекти // Право України. – 2023. – № 5. – С. 56–63.

25. Захарченко В.О. Соціальний захист ветеранів війни в Україні: правові гарантії та практика реалізації // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Серія: Право : наук. журн. – 2023. – № 4. – С. 12–19.

26. Український інститут соціальних досліджень. Бідність та соціальна нерівність в Україні: аналіз та рекомендації. – 2024. – 145 с.

27. Державна служба зайнятості України. Ринок праці в Україні: основні тенденції та виклики. 2024. URL: <https://www.dcz.gov.ua/>

28. Гриценко А.О. Корупція в соціальній сфері: механізми протидії. – Київ: К.І.С., 2023. – 132 с.

29. Кабінет Міністрів України. Стратегія соціальної політики України на період до 2030 року. – Київ: КМУ, 2023.

30. Сидоренко В.М. Цифровізація соціальних послуг: світовий досвід та українські реалії : монографія. – Харків: Факт, 2023. – 198 с.

31. Український інститут соціальних досліджень. (2024). Бідність та соціальна нерівність в Україні: аналіз та рекомендації.

32. Бондаренко І. С. Проблеми інтеграції внутрішньо переміщених осіб у нові соціальні умови // Соціологічні дослідження. – 2023. – № 4. – С. 89-101.

33. Національний інститут стратегічних досліджень. Соціальна політика в умовах війни: виклики та перспективи. Київ: НІСД, 2024. URL: <https://www.niss.gov.ua/>

34. Міністерство соціальної політики України. Національна стратегія соціального захисту на 2024-2030 роки. Київ: МСП, 2024. URL: <https://www.msp.gov.ua/>

35. Ткаченко В. М. Пенсійна реформа в Україні: європейські стандарти та перспективи. Київ: Видавництво, 2024.

36. Угода про асоціацію між Україною та ЄС (ратифікована Законом України № 1678-VII від 16.09.2014). Київ: Верховна Рада України, 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#Text>

37. Міністерство освіти та науки України. Реформи освіти в контексті євроінтеграції.– 2024. – URL: <https://mon.gov.ua>.

38. Міністерство охорони здоров'я України. Реформи в системі охорони здоров'я: європейський вектор. – 2024. – URL: <https://www.moz.gov.ua>.

39. Європейська асоціація з питань інклюзії. Інклюзивні програми для осіб з інвалідністю: досвід України. – 2023. – URL: <https://www.inclusion-europe.eu>.

40. Європейська асоціація з питань соціального забезпечення. Реформи соціального забезпечення в Україні: європейський досвід. – 2023. – URL: <https://www.ess-europe.eu>.

41. Український центр європейської політики. Євроінтеграція України: соціальний вимір. – 2024. – URL: <https://ucerp.org.ua>.

42. Міністерство інфраструктури України. Програма «Доступне житло»: результати та перспективи. – 2024. – URL: <https://www.minregion.gov.ua>.

43. Міністерство соціальної політики України. Звіт про стан соціального захисту населення у 2022-2023 роках. – 2023. – URL: <https://www.msp.gov.ua>.

44. Європейський Союз. Підтримка України у сфері соціального захисту. – 2023. – URL: <https://ec.europa.eu>.

45. Гончарук, В. В. (2023). Соціальна політика та її вплив на економічну стабільність у період криз. *Економіка та прогнозування*, 20(5), 34-48.

46. Міжнародна організація з міграції (МОМ). Допомога внутрішньо переміщеним особам у 2023 році. – 2023. – URL: <https://www.iom.int>.

47. Міжнародний фонд соціальної адаптації. Програми підтримки для ветеранів та постраждалих від війни. – 2023. – URL: <https://www.ifsa.org>.

48. Бондаренко Л. М. Цифрові платформи як інструмент підвищення ефективності соціального захисту // *Інформаційні технології в управлінні*. – 2023. – № 7(3). – С. 56-70.

49. Федоренко В. П. Ефективність соціальних програм у період криз: методологічні підходи // *Економіка та управління*. – 2023. – № 21(5). – С. 67-81.

50. Міжнародний фонд відновлення України. Програми підтримки для відновлення соціальної інфраструктури. – 2023. – URL: <https://www.ifru.org>.

51. Білецький В. С., Гриценко О. В. Цифрова трансформація соціальної сфери: виклики та перспективи. – Київ: Видавництво НАДУ, 2023. – С. 45-50.

52. Ткаченко І. В. Автоматизація управління соціальними послугами: можливості та ризики // Інновації та суспільство. – 2023. – № 3. – С. 67-75.

53. Гриценко О. В., Петренко Л. І. Цифрова трансформація соціальної сфери: світовий досвід та українські реалії. – Київ: Видавництво "Ліра-К", 2023. – С. 200-210.

54. Кузьменко В. М. Інноваційні підходи до фінансування соціальних послуг в умовах цифрової економіки // Фінанси України. – 2023. – № 5. – С. 78-86.

55. European Union. Digital Economy and Society Index (DESI) 2023: Country Report Ukraine. – Brussels: European Commission, 2023.

56. Савчук В. П. Фінансування соціальної сфери в умовах війни: проблеми та перспективи // Вісник соціальної економіки. – 2024. – № 1. – С. 34-42.

57. Коваленко Т. В. Адаптація європейських стандартів соціального захисту в Україні: виклики та перспективи // Соціальна політика. – 2023. – № 3. – С. 45-60.

58. Звіт Міністерства соціальної політики України *"Інституційна спроможність у сфері соціального захисту"*, 2024. – URL: <https://www.msp.gov.ua>.

59. Світовий банк. Фінансування соціальних програм у країнах з перехідною економікою. – 2023. – URL: <https://www.worldbank.org>.

60. Звіт Міністерства соціальних справ та охорони здоров'я Фінляндії *"Програма базового доходу: досвід Фінляндії"*, 2023. – URL: <https://stm.fi>.

61. Звіт Міністерства освіти Данії *"Програми безперервного навчання: досвід Данії"*, 2023. – URL: <https://www.sm.dk>.

62. Звіт Шведського агентства соціального захисту *"Моніторинг та оцінка ефективності соціальних програм"*, 2023. – URL: <https://www.forsakringskassan.se>.

63. Звіт Центру цифрових інновацій "Е-Україна" *"Цифрова трансформація соціальних послуг: досвід Естонії та України"*, 2023. – URL: <https://e-ukraine.org>.

64. . Звіт Міністерства соціальних справ Нідерландів *"Фінансування соціальних програм через страхові моделі"*, 2023. – URL: <https://www.government.nl>.

65. Dubois, A. *"Social Protection for Vulnerable Groups: French Experience"*. Paris: French Social Policy Institute, 2023.

